Inspectoratul Şcolar Judeţean Bihor
Casa Corpului Didactic a Judeţului Bihor

Dascălul creştin

Revista educatorilor creştini

Anul XI, Nr. 16/ august 2023

Inspectoratul Şcolar Judeţean Bihor

Casa Corpului Didactic a Judeţului Bihor

Dascălul creştin

Revista educatorilor creştini

Apare cu binecuvântarea

Preasfinţitului Părinte Sofronie,

Episcopul Oradiei

ISSN 2069 - 3370

Editura *Didactica militans*

Casa Corpului Didactic Bihor

Oradea, 2023

Colectivul de redacţie:

Preşedinte de onoare:
Preasfințitul Părinte Dr. Sofronie Drincec, Episcopul Oradiei

Preşedinte:
Pr. Prof. Florin Negruțiu

Vicepreşedinte:
Prot. Prof. Radu Rus

Secretar:
Pr. Prof. Dorel Leucea

Membri:
Prof. Nicolina Mihuț
Prof. Călin Perțe
Prof. Vasile Juncu

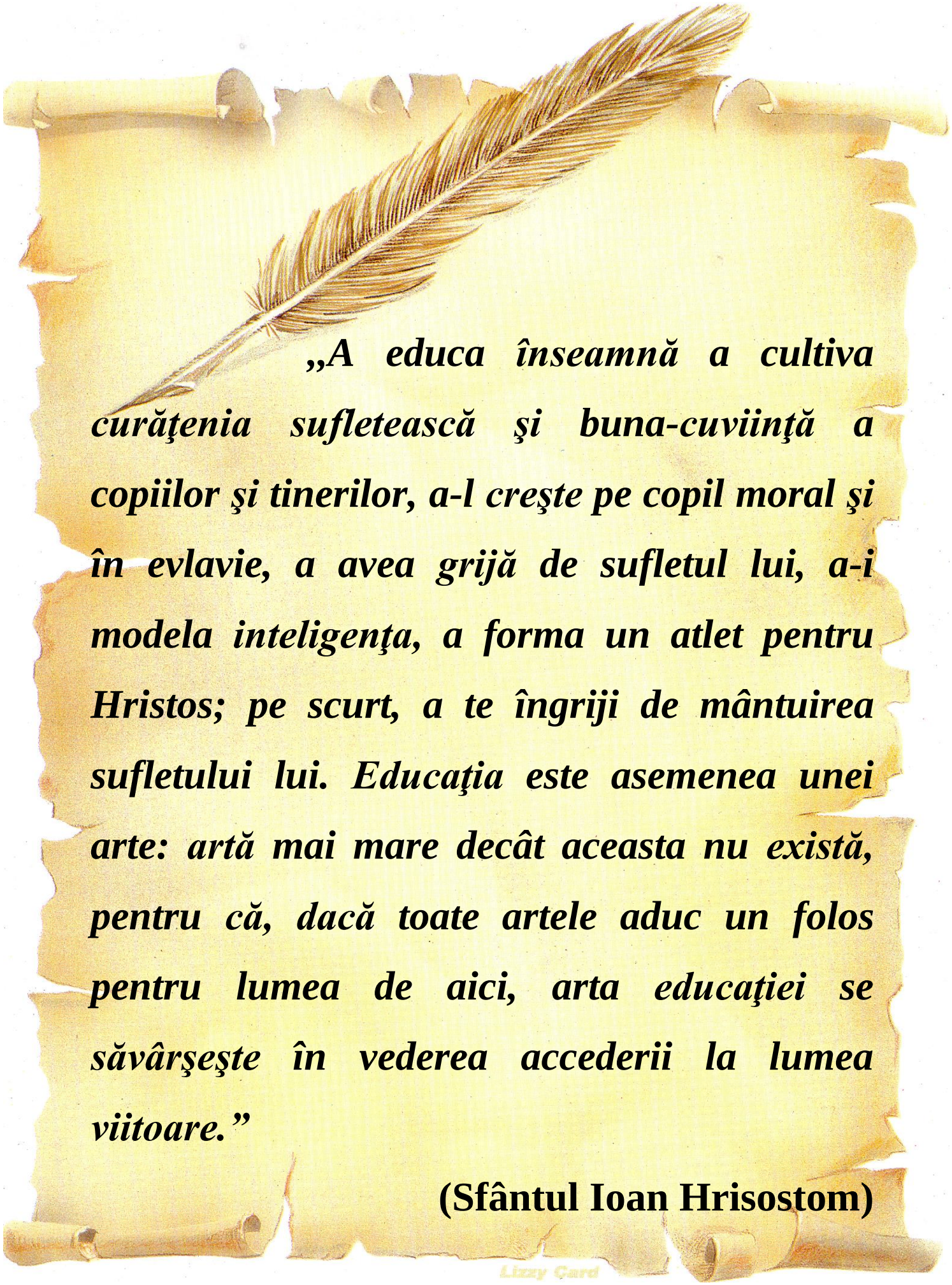

„A educa înseamnă a cultiva curăţenia sufletească şi buna-cuviinţă a copiilor şi tinerilor, a-l creşte pe copil moral şi în evlavie, a avea grijă de sufletul lui, a-i modela inteligenţa, a forma un atlet pentru Hristos; pe scurt, a te îngriji de mântuirea sufletului lui. Educaţia este asemenea unei arte: artă mai mare decât aceasta nu există, pentru că, dacă toate artele aduc un folos pentru lumea de aici, arta educaţiei se săvârşeşte în vederea accederii la lumea viitoare.”

(Sfântul Ioan Hrisostom)

Cuprins:

Băguț Mihaela-Elena & Mladin Ioana-Claudia (Liceul Teoretic *„Aurel Lazăr”* Oradea)
Managementul clasei de elevi 6

Caba Sanda-Maria (Grădinița cu Program Prelungit Nr. 45 Oradea)
Rândunica Aripă Roșie 11

Codău Teodora-Anca (Școala Gimnazială *„Dimitrie Cantemir”* Oradea)
Considerații cu privire la influența principiilor creștine în educația copiilor 13

Juncu Vasile (Liceul Teoretic *„Aurel Lazăr”* Oradea)
Îndemn 16

Leucea Daniela (Grădinița cu Program Prelungit Nr. 56 Oradea)
Grădinița – experiența de viață a copilului în societate 17

Leucea Dorel Mircea (Liceul Ortodox *„Episcop Roman Ciorogariu”* Oradea)
Nicolae Jiga (1790-1870), mecena și filantrop bihorean 22

Mladin Ioana-Claudia (Liceul Teoretic *„Aurel Lazăr”* Oradea)
Cât de nociv poate fi bullying-ul? 34

Pantazi Teodora (Centrul Școlar de Educație Incluzivă Nr. 1 Oradea)
Meloterapia în activitatea cu elevii cu tulburări emoționale și de comportament 37

Platona Dana (Liceul Teoretic German *„Friedrich Schiller”* Oradea)
Dascălul creștin între datorie și dăruire 43

Pop Ioan-Bogdan (Colegiul Național *„Octavian Goga” Marghita*)
File de istorie ale învățământului confesional bihorean 46

Prahanca Luminița (Colegiul Național *„Octavian Goga” Marghita*)
Prin cuvânt, faptă și cânt să preamărim pe Domnul 50

Serea Gelu-Daniel (Colegiul Național *„Emanuil Gojdu”* Oradea)
Repere ale culturii și spiritualității mesopotamiene 55

Silaghi Valentina-Gela (Școala Gimnazială Nr. 1 Roșia)
Proiectul educativ – un factor important în dezvoltarea competențelor 64

Socolan Florentina (Școala Gimnazială *„Oltea Doamna”* Oradea)
Hristos – Lumină, Artă și Icoană 66

Norme tehnice de redactare a materialelor destinate publicării în revista „*Dascălul creştin*” 69

Managementul clasei de elevi

prof. *Mihaela-Elena Băguţ*
prof. *Ioana-Claudia Mladin*
Liceul Teoretic *„Aurel Lazăr”*, Oradea

„Zadarnic vei vrea să-l înveţi pe cel ce nu e dornic să fie învăţat, dacă nu-l vei fi făcut mai întâi dornic de a învăţa.” (Comenius)

Dezvoltarea economică şi socială nu se poate realiza decât prin promovarea educației și a valorilor. Învățarea pe tot parcursul vieții este un proces continuu care ne ajută să devenim oameni, în adevăratul sens al cuvântului. Învăţământul este unul din instrumentele prin care societatea stimulează, dirijează şi controlează procesele dezvoltării. Pentru educator, cunoaşterea şi stăpânirea artei manageriale este esenţială.

Managerul şcolar este un cadru didactic care pune în funcţiune programul managerial, conduce personalul didactic, elevii cooptaţi în sistemul de învăţământ, precum şi personalul administrativ, în scopul creşterii eficienţei procesului instructiv-educativ. Calităţile, cunoştinţele şi aptitudinile pe care trebuie să le deţină un manager sunt: inteligenţa, memoria, spiritul de observaţie, capacitatea de concentrare, sănătatea, caracterul etc.

Tot manager, dar de data aceasta al unei clase de elevi, se poate considera orice cadru didactic care se află în fața unui grup de elevi. Se distinge astfel un management al clasei de elevi, care poate fi considerat şi un management parţial, fiindcă în acest plan predomină activităţile de predare-învăţare-evaluare. Activitatea profesorului la clasă cuprinde nu numai operaţii de predare şi de evaluare, ci presupune şi culegerea de informaţii despre elevi, despre modul cum aceştia înţeleg lecţiile, cum se pregătesc, despre relaţiile dintre elevi, de unde rezultă posibilitatea profesorului de a identifica mai multe posibilităţi de intervenţie şi de luare a deciziilor. Un bun profesor transmite elevilor valorile care ne determină să contribuim la dezvoltarea societății, progresului, culturii, binelui și adevărului. Dintre aceste valori amintim: respectul, profesionalismul, competenţa, iubirea, adevărul, frumosul, binele, armonia, autenticul, cinstea, empatia, omenia, toleranţa, integritatea, echilibrul, răbdarea, recunoştinţa etc.

Cadrul didactic este cel care reuneşte toate resursele materiale şi umane, resurse logistice de ordin pedagogic şi psihologic şi le configurează într-o manieră proprie la nivelul clasei de elevi.

Un bun manager al clasei trebuie să fie capabil să introducă noi strategii prin care să încurajeze colaborarea, toleranţa, sporirea încrederii în forţele proprii şi îmbunătăţirea performanţelor şcolare ale elevilor, să realizeze schimbări profunde în cultura, climatul şi instrucţia tuturor elevilor, indiferent de naţionalitate, să creeze un mediu propice învăţării, un climat favorabil formării elevului pentru viaţă, prin folosirea unor strategii potrivite astfel încât elevii să dorească să învețe, să se dezvolte din toate punctele de vedere.

Managementul clasei cuprinde trei componente esenţiale: managementul conţinutului, managementul problemelor disciplinare şi managementul relaţiilor interpersonale.

Problemele disciplinare din clasă au un impact semnificativ asupra procesului instructiv-educativ. Profesorii care se confruntă cu astfel de probleme la clasă de cele mai multe ori nu își pot planifica activităţile de predare-învăţare adecvate, tind să neglijeze varietatea metodelor de organizare a conţinutului, solicitând foarte rar elevii în discutarea şi evaluarea conținuturilor, nu țin cont de nivelul clasei, de personalitatea grupului de elevi.

S-a demonstrat că deprinderile consecvente de management şi de organizare reduc numărul problemelor disciplinare.

Având în vedere aceste date, se poate afirma că managementul conţinuturilor nu se referă doar la deprinderile de a preda o disciplină specifică, ci mai degrabă modul în care reușești ca și profesor să îți faci materia atractivă, să îi determini pe elevi să colaboreze, să fie interesați de ceea ce le spui, să îi motivezi în a învăța și să simtă că rezulatele muncii lor îi vor ajuta să se dezvolte atât pe plan profesional , cât și pe plan personal. Doyle a accentuat că managementul educaţional se caracterizează mai ales prin asigurarea cooperării elevilor în timpul activităţilor de învăţare.

Într-o clasă de elevi apar o serie de factori care influențează pozitiv sau negativ comportamentul elevilor și implicit al profesorilor. Astfel, comportamentele pozitive duc la un climat favorabil, constructiv, iar comportamentele negative generează un climat nefavorabil, distructibil care va duce la probleme de disciplină. În domeniul educațional probleme de disciplină trebuie prevenite, iar atunci când apar trebuie soluționate apelând la înțelegere, negociere, motivare etc.

Managementul problemelor disciplinare se fundamentează pe credinţele despre natura umană. Cercetătorii au demonstrat importanţa recompensării comportamentelor pozitive ale elevilor, cum ar fi notele, diplomele, participarea la activități extracurriculare, premii etc. Acestea pot întări motivația elevilor pentru învățătură, dar și pentru disciplină. Atunci când optează pentru un stil de management al clasei, cadrele didactice ar trebui să folosească un stil asertiv de comunicare şi de comportament. În plus, ar trebui să conştientizeze în ce măsură îşi doresc să îi integreze pe copii într-o anumită activitate de învăţare, în deplină concordanţă cu regulamentele impuse clasei şi şcolii. Pentru a putea evita conflictele trebuie să îi tratăm pe elevi cu respect, să îi

ajutăm să își găsească locul în colectivul clasei, să îi ajutăm să îşi descopere calităţile şi să le pună în valoare: respectul de sine şi grija faţă de ceilalţi, prietenia, să încercăm rezolvarea unor probleme prin cooperare. Totuși, în spațiul școlar pot apărea și situații de criză cum ar fi: conflicte între elevi, conflict între profesor și părinte, între profesor și elev etc. Toate aceste conflicte vor trebui tratate în funcție de problemă, prin cooperare, prin respectarea regulamentelor, prin identificarea cauzei ce a dus la acel conflict, prin analiza cauzelor și bineînțeles prin întocmirea unei strategii de rezolvare.

Astfel, profesorul are rolul de a întări colaborarea şi cooperarea în situaţii de criză, echilibrând situaţiile şi să găsească, împreună cu elevii şi alţi colegi implicaţi, o rezolvare.

Managementul relaţiilor interpersonale se focalizează asupra clasei ca microsistem social. Rolurile şi expectaţiile cadrului didactic şi elevilor construiesc un mediu de învăţare. Cu alte cuvinte, cultura şcolară a unei instituţii educaţionale este unică. Cu toate acestea, ea este influenţată de cultura comunităţii în cadrul căreia funcţionează, ale cărei obiective educaţionale trebuie respectate. Trebuie să existe o legătură strânsă între şcoală şi comunitate, care să fie revizuită şi modificată constant în conformitate cu dinamica socială.

La baza succesului în spațiul școlar stă relația profesor-elev, colaborarea și cooperarea dintre aceștia. Profesorii se confruntă foarte des la oră cu obstacole de genul: teama de profesor, frica de a nu da un răspuns greșit, teama de eșec, lipsa de încredere în propriile forțe. Ținând cont de acestea profesorul trebuie să selecteze cele mai bune strategii educaţionale şi să folosească din plin relaţii educaţionale formative şi pozitive pentru a îndeplini finalităţile educaţionale. Aceștia trebuie să conștientizeze că climatul din clasă din timpul orei este influențat de relația dintre profesor și elev.

Datorită diversificării instituţiilor educaţionale, elevii şi cadrele didactice ar trebui să fie conştienţi de folosirea diversităţii umane în vederea consolidării grupului şcolar.

Şcolile de calitate sunt definite prin eficienţa cadrelor didactice şi rezultatele elevilor în contextul existenţei unor relaţii interpersonale puternice. În acest sens relaţiile profesor-elev sunt esenţiale pentru asigurarea unui climat şcolar pozitiv.

Managementul şi controlul unei clase vizează nu numai problemele minore care pot apărea într- o clasă, ci şi probleme serioase de comportament şi disciplină. Pentru rezolvarea acestora un bun manager urmăreşte: *intervenţia directă, admonestarea elevilor care creează probleme de disciplină şi folosirea tehnicilor interviului.*

Un management eficient al situaţiilor şcolare presupune prezenţa unor reguli. În acest sens, Kenneth Moore scria: *„Elevii au nevoie şi vor reguli. Ei vor să ştie ce se aşteaptă de la ei şi de ce. Profesorii care încearcă să evite fixarea unor reguli şi a unei structuri vor descoperi adesea că rezultatul este haosul, mai ales când se ocupă de copiii mici”*. Regulile pot fi impuse de către profesor sau pot fi negociate cu elevii; ele pot funcţiona în favoarea profesorului sau îi pot submina autoritatea, obligându-l să recurgă la acte care ţin de sfera puterii. Ansamblul regulilor dominante

dintr- o clasă caracterizează, în acelaşi timp, ceea ce profesorul consideră ca fiind un comportament deziderabil, dar şi corelativul negativ al acestuia, comportamentul indezirabil.

„Fiecare clasă trebuie să aibă reguli. Orice clasă are nevoie de câteva reguli, niciuna nu are nevoie de prea multe; prea multe reguli creează confuzii în rândul elevilor şi pot deveni imposibil de impus. Câteva reguli bine definite, care să convină atât elevilor cât şi profesorului, se vor dovedi ideale" (K.Moore). Regulile care guvernează situaţia „normală" dintr- o sală de clasă trebuie să satisfacă următoarele criterii: relevanţa, proprietatea de a fi semnificative, pozitivitatea. Pentru a fi relevante, regulile trebuie să evite extremele: să nu fie nici atât de generale încât să nu se potrivească nici unei situaţii reale, dar nici atât de specifice încât fiecare lecţie nouă să reclame alte reguli. Relevanţa presupune o anumită ierarhie a regulilor, prezenţa unei compatibilităţi între acestea, precum şi o relativă flexibilitate în interiorul ierarhiei respective.

Managementul clasei poate fi înţeles ca un ansamblu de strategii şi tehnici de gestionare a relaţiei profesor- elev în condiţiile date. De asemenea, ar trebui amintit că această gestionare trebuie să posede întotdeauna valenţe educative şi că tot ceea ce se întâmplă în această zonă trebuie subordonat educativului.

Un bun manager al clasei trebuie să fie capabil să realizeze schimbări profunde în cultura, climatul şi instrucţia tuturor copiilor, indiferent de naţionalitate, în direcţia fundamentării tuturor demersurilor didactice pe principii democratice, să introducă noi strategii instrucţionale care să încurajeze colaborarea, toleranţa, sporirea încrederii în forţele proprii şi îmbunătăţirea performanţelor şcolare ale elevilor, să realizeze şi să utilizeze în procesul didactic proiecte ale clasei.

În opinia specialiştilor în domeniul educaţiei managementul şcolii şi al clasei au ca scop încurajarea controlului comportamental la elevi prin promovarea rezultatelor şi comportamentelor şcolare pozitive. De aceea, rezultatele şcolare, eficienţa didactică a profesorului şi comportamentul elevilor şi al profesorilor interacţionează direct cu managementul clasei şi al şcolii.

Managementul educaţional se caracterizează mai ales prin asigurarea cooperării elevilor în timpul activităţilor de învăţare.

Managementul eficient al problemelor disciplinare se referă la controlul profesorului asupra consecinţelor demersului didactic.Componentele unui plan de manager al problemelor disciplinare sunt: recompensarea comportamentului responsabil, corectarea comportamentului iresponsabil şi inadecvat, ignorarea, controlul consecvent, mustrări verbale uşoare, aşezarea preferenţială în bănci etc

Managementul clasei presupune în egală măsură câteva reguli pe care orice cadru didactic trebuie să le aibă în vedere:

• Fii un model pentru elevii tăi în gestionarea situaţiilor de criză, dezamăgiri şi frustrări!

• Fii tu însuţi, egal şi original!

• Fii consecvent şi realist!

• Fii destul de matur ca să admiţi că ai greşit şi că poţi să ceri, uneori, chiar și scuze!

• Fii drept, fără discriminări şi favoritisme!

• Fii atent la capcana cuvintelor aspre şi critice!

• Fii un bun şi activ ascultător al problemelor elevilor tăi!

• Fii mereu organizat în fapte şi cuvinte!

• Fii un partener pentru părinţii elevilor tăi!

O clasă de elevi bine gestionată este una în care mediul de învățare este suportiv și obiectivele propuse sunt realizabile. Un management al clasei performant va dezvolta capacitatea de învăţare a elevilor, va duce la dezvoltarea aptitudinilor şi a competenţelor şi va conduce spre gestionarea pozitivă a comportamentelor elevilor

Bibliografie:

E. Joiţa, *Management şcolar*, Ed. Gh. C. Alexandru, Craiova, 1995

Froyen, L.A. & Iverson, A.M., *Schoolwide and classroom management*, 1999

Cucoş C. (coord.), *Psihopedagogie pentru examenele de definitivare în învăţământ*, Ed. Polirom, Iaşi, 1998

Ortan, Florica, *Management educaţiona*l, Ed. Trei, 2021

Bîrzea, Cezar, *Arta şi ştiinţa educaţiei*, E.D.P., Bucureşti, 1995

Jinga, Ioan, *Conducerea învăţământului*, E.D.P., Bucureşti, 1993

Nicola, Ioan, *Microsociologia colectivului de elevi*, E.D.P.,Bucureşti, 1974

Niculescu, Rodica, *Să fii un bun manager*, Editura Port, Tulcea, 1994

Rândunica Aripă Roșie

(poveste terapeutică)

prof. *Sanda-Maria Caba*
Grădinița cu Program Prelungit nr. 45 Oradea

S-a trezit într-o dimineaţă de primavară veselă, dornică să-şi deschidă aripioarele, să zboare şi să dea ochi cu lumea. A zburat spre poienița înverzită, unde erau celelalte surate, dornică să le cunoască.

- Repede, repede trebuie să ajung acolo! Vai, ce frumos e afară! Ce vesel zâmbeşte soarele! Să zbor puţin spre el, să îl salut și să îi fac cu mâna, îşi spuse Rândunica Aripă Roşie în gând.

Şi zbrrrrr, mișcând din aripioare, îi zâmbi soarelui. Fericită, zbură mai departe, se opri o clipă să se odihnească pe creanga unui copac. După aceea, zbură mai repede, din ce în ce mai repede, cu inima ticăind de emoție, spre locul unde erau adunate celelalte păsări.

Veselă îşi mişcă aripioarele, salutând: „Bună dimineața, dragile mele surate!” surpriză, nimeni nu îi răspunde. Mai încercă o dată. Și încă o dată. Nimeni nu voia să îi răspundă?! Atunci, se uită spre aripioarele sale și își dădu seama că asta era problema, era diferită faţă de celelalte surate.

- Ce frumoase pene au aceste păsări! spuse cu uimire rândunica. Își întoarse privirea spre penele şi aripioarele sale. Aripa ei era diferită, era roşie. În minte îi veni un gând:

- Nu mă salută, nu vor să fie prietenele mele pentru că am aripa roşie! Vai, nu sunt la fel de frumoasă ca și ele! Cât de frumoase sunt ele! Doamne, eu de ce nu sunt la fel ca și ele?

Toate păsările plecară fără măcar să-i spună bun venit, fără să o invite la joaca lor. Rândunica Aripă Roşie a rămas tristă o vreme, până când, ca prin minune, în minte îi răsări un gând:

- Trebuie să plec de aici! Undeva voi găsi păsări care vor dori să fie prietene cu mine! Zbură mai departe prin poieniță, unde văzu o mulţime de păsări. Le privi din depărtare și cu emoție îşi spuse:

- Eu sunt doar o rândunică cu aripa roșie diferită de celelalte. Dacă nici aceste surate nu mă vor lua în seamă, ce voi face?

Deodată zări câteva păsări care îi semănau foarte bine, erau rândunele.

- Uite, o rândunică, ca și mine! Și încă una ca și mine! Ce frumos se joacă unele cu altele!

Rândunica noastră îndrăzni cu sfială să intre și ea în jocul lor. Toți o salutară cu bucurie. Chiar dacă printre rândunele erau şi alte păsări, toate acestea au primit-o cu multă bucurie pe Rândunica Aripă Roşie în grupul lor.

Acum, Rândunica Aripă Roşie a înțeles cât e de important să ne căutăm prieteni adevăraţi şi că, deşi suntem diferiți, ne putem juca frumos împreună.

MORALA POVEŞTII:

Nu întotdeauna ne găsim prieteni din prima. E nevoie să îi căutăm și să nu ne dăm bătuţi!

ROLUL POVEŞTILOR ÎN VIAŢA COPIILOR:

Poveştile joacă un rol esențial în dezvoltarea emoțională și chiar în conturarea personalității copiilor preşcolari, având beneficii asupra dezvoltării lor: le oferă modele demne de urmat şi lecţii de viaţă, le dezvoltă imaginaţia şi limbajul, stimulează creativitatea, le arată cât de important este să lupte pentru ceea ce îşi doresc şi să nu se dea bătuţi în faţa greutăţilor. Poveştile sunt mijloace didactice des utilizate în activităţile instructiv-educative din grădiniţe, îndrăgite şi preferate de copii.

Considerații cu privire la influența principiilor creștine în educația elevilor

Prof. *Teodora-Anca Codău*
Școala Gimnazială *„Dimitrie Cantemir”*, Oradea

Educația este, prin structurile sale constitutive și prin efectele generate în afara sa, unul din cele mai importante sectoare ale societății. Astfel, educația contribuie la reproducerea sistemului cultural al unei societăți[1]. Educația a fost una din primele instituții globale, devenind la rândul ei un motor al globalizării.

O funcție explicită a școlii este cea de pregătire profesională. În afara acesteia, școala mai are două funcții majore și anume cea de integrare morală și cea de transmitere a moștenirii culturale.

Școala preia de la familie și continuă, în paralel, rolul de socializare a tinerilor, proces al cărui nucleu central îl constituie interiorizarea sistemului de valori și norme morale aflat la baza oricărei societăți. Realizarea funcției de integrare morală este o constantă a întregului proces de învățământ[2].

Şcoala are o importanţă deosebită între mijloacele de educaţie deoarece ea „cultivă” cu grijă statornică facultăţile intelectuale, dezvoltă judecata, pune în contact cu patrimoniul cultural moştenit de la generaţiile trecute, promovează simţul valorilor, pregăteşte pentru viaţa profesională şi, generând relaţii de prietenie între elevi de firi şi condiţii diferite, favorizează spiritul de bună înţelegere.

Școala este responsabilă de continuarea implementării valorilor civice și moral-religioase ale viitorului adult, întrucât sămânţa sădită în copilărie cântăreşte foarte mult în momentul culegerii roadelor.

De aceea, considerăm că este util a creiona câteva principii comune dintre morala creștină și cea seculară.

Un principiu fundamental pe care atât morala creștină, cât și cea seculară îl susțin este demnitatea și valoarea inerente fiecărei ființe umane. În morala creștină, acest principiu își are rădăcinile în credința că oamenii sunt creați după chipul lui Dumnezeu, care posedă o valoare

[1] Lazăr Vlasceanu, 2011, *Sociologie,* Editura Polirom, pp.638-639.
[2] Traian Rotariu, Petru Iluț, coord., 1996, *Sociologie,* Editura Mesagerul, p.139.

inerentă și merită respect și iubire (Geneza 1:27). În mod similar, morala seculară recunoaște valoarea intrinsecă a indivizilor, subliniind importanța drepturilor omului și a tratamentului egal al tuturor indivizilor, indiferent de credințele lor religioase sau de lipsa acestora.

Atât cadrul moral creștin, cât și cel secular subliniază principiile dreptății și corectitudinii. În morala creștină, dreptatea este văzută ca un atribut esențial al lui Dumnezeu, iar creștinii sunt chemați să acționeze drept și să promoveze corectitudinea în interacțiunile lor cu ceilalți (Mica 6: 8). De asemenea, moralitatea seculară apreciază justiția ca piatră de temelie a comportamentului etic care promovează principii precum egalitatea, imparțialitatea și distribuirea echitabilă a resurselor. Ambele sisteme morale pledează pentru tratarea celorlalți cu echitate, asigurându-se că indivizii nu sunt supuși discriminării sau opresiunii.

Compasiunea și iubirea sunt principii centrale atât în morala creștină, cât și în cea seculară. În morala creștină, învățăturile lui Iisus Hristos subliniază importanța iubirii aproapelui ca pe sine și a arăta compasiune față de cei mai puțin norocoși (Matei 22: 39 Luca 6: 36). În mod similar, morala seculară recunoaște importanța empatiei, compasiunii și iubirii în promovarea comunităților puternice și în promovarea bunăstării tuturor indivizilor. Ambele cadre morale încurajează actele de bunătate, generozitate și sprijin pentru cei aflați în nevoie.

Integritatea și onestitatea sunt virtuți apreciate atât în morala creștină, cât și în cea seculară. Învățăturile creștine subliniază importanța adevărului și integrității în toate aspectele vieții, încurajând adepții să fie onești în cuvintele și acțiunile lor (Efeseni 4: 25). De asemenea, moralitatea seculară promovează virtuțile onestității, transparenței și responsabilității, recunoscând importanța încrederii în relațiile interpersonale și instituțiile societale. Ambele sisteme morale pledează pentru ca indivizii să adere la principiile etice și să acționeze cu integritate în viața lor personală și profesională.

Așadar, deși morala creștină și morala seculară pot diferi în temeiurile și sursele lor de autoritate, ele împărtășesc principii comune care ghidează indivizii către comportamentul etic. Ambele cadre morale subliniază demnitatea și valoarea inerentă a fiecărei ființe umane, principiile dreptății și echității, importanța compasiunii și a iubirii, precum și virtuțile integrității și onestității.

Recunoașterea acestor valori comune permite o mai mare înțelegere și dialog între indivizi cu perspective morale diferite, încurajând o societate mai incluzivă și armonioasă.

Educația joacă un rol crucial în formarea abilităților și valorilor indivizilor, iar Biserica a fost implicată din punct de vedere istoric în procesul educațional. Biserica a jucat un rol semnificativ în educație de-a lungul istoriei, în special în perioada medievală, când școlile monahale și catedralele erau predominante. Aceste instituții au oferit educație atât clerului, cât și laicilor, punând accent pe învățăturile religioase, latină, greacă și filozofie.

De asemenea, Biserica a influențat curriculumul predat în instituțiile de învățământ. În multe școli afiliate religios, studiile religioase primesc un loc proeminent în curriculum, alături de discipline tradiționale, cum ar fi știința matematică și istoria. Acest accent pe educația religioasă îi ajută pe elevi să dezvolte o înțelegere profundă a credinței și a valorilor lor morale.

În plus, influența Bisericii poate fi văzută în promovarea învățăturilor morale și etice în cadrul educațional. Multe școli religioase acordă prioritate educației caracterului, insuflând virtuți precum onestitatea, compasiunea și respectul. Prin încorporarea acestor valori în curriculum, Biserica își propune să modeleze dezvoltarea morală a elevilor și să-i îndrume către o viață virtuoasă.

Implicarea Bisericii în educație are un impact profund asupra dezvoltării morale a elevilor. Învățăturile religioase oferă un cadru pentru înțelegerea binelui de rău, iar instituțiile de învățământ afiliate Bisericii întăresc adesea aceste învățături. Prin cursurile de educație religioasă, elevii învață despre dilemele etice, problemele justiției sociale și importanța de a-i sluji pe ceilalți.

În plus, influența Bisericii se extinde dincolo de sala de clasă. Multe instituții de învățământ religios încurajează studenții să participe la serviciul comunitar și să se angajeze în acte de caritate. Aceste experiențe oferă studenților oportunități practice de a aplica valorile morale pe care le-au învățat, promovând un sentiment de empatie și responsabilitate socială.

Biserica a jucat din punct de vedere istoric un rol semnificativ în educația, modelarea curriculum-ului și promovarea dezvoltării morale. Instituțiile de învățământ religios continuă să ofere studenților o experiență educațională unică, care combină cunoștințele academice cu învățăturile religioase.

Prin integrarea credinței în educație, biserica caută să-i îndrume pe indivizi spre a duce vieți pline de sens și virtuoase.

Învăţământul religios în şcoală urmăreşte alături de celelalte materii, formarea omului în dimensiunile sale fundamentale.

Bibliografie

Lazăr Vlasceanu, 2011, *Sociologie,* Editura Polirom, pp.638-639

Traian Rotariu, Petru Iluț (coord.), 1996, *Sociologie,* Editura Mesagerul, p.139

Îndemn

prof. *Vasile Juncu*
Liceul Teoretic *„Aurel Lazăr”,* Oradea

Aş vrea să fac curat,
Să scap lumea de păcat,
De minciună, de război,
De toată răutatea dintre noi.
Aş vrea ca pacea să domnească
În fiecare casă părintească,
Suferinţă să nu fie,
Decât joc şi armonie.
Aş vrea ca toţi să ne privim
În ochi atunci când ne vorbim,
Şi zâmbetul să însoţească,
Toată fapta creştinească.
Pot doar ca eu să mă îndrept,
Să împlinesc doar ce e drept,
Eu să mă schimb, să fiu mai bun,
Şi-ncep chiar de azi, de-acum.

Grădiniţa – experienţa de viaţă a copilului în societate

prof. *Daniela Leucea*
Grădinița cu Program Prelungit Nr. 56, Oradea

În perioada actuală, în învăţământul românesc, educaţia şi instrucţia trebuie să meargă în paralel. Instrucţia nu trebuie neglijată, însă, la vârsta preşcolară, ponderea cea mai mare o are educaţia sau buna creştere.

Dată fiind importanţa copilăriei timpurii, perioadă extrem de bogată în transformări, cu un impact durabil de-a lungul vieţii adultului, aceasta trebuie să reprezinte o prioritate absolută pentru societate, iar drepturile copilului trebuie să fie asigurate încă de la naştere. În prima perioadă a vieţii sale, copilul îşi dezvoltă capacitatea de a gândi, de a vorbi, de a învăţa şi de a raţiona şi, totodată, îşi fixează bazele sistemului său de valori şi de relaţionare. Este foarte important să apreciezi copilul în realizările sale, oricât de mici ar fi, să-l ajuţi cu bunăvoinţă şi afecţiune să depăşească obstacolele, precum şi propria-i dezamăgire şi pierderea încrederii în sine. Acestea sunt, de fapt, coordonatele pe care trebuie să se întâlnească acţiunea familiei şi cea a grădiniţei.

Copii sunt viitorul omenirii. De felul în care ne creştem şi educăm urmaşii depinde lumea de mâine. Poate fi o lume a progresului, a concordiei, sau o lume măcinată de conflicte, de ură şi distrugeri. Trăim într-un prezent vulcanic în care grija pentru educaţie şi pentru copii este o soluţie a polarizării eforturilor şi un prilej de conlucrare la nivel naţional şi internaţional. La toate popoarele adulții îşi iubesc copiii şi toţi părinţii sunt ocrotitorii vlăstarelor lor. În câmpul preocupărilor pentru creşterea calităţii intervenţiei educative se pot întâlni toate naţiunile şi toţi adulţii responsabili. Devine tot mai necesar să se identifice soluţii pentru ca toţi copiii să aibă acces la educaţie şi să participe la viaţa socială, să se integreze în societate şi să fie cât mai adaptaţi. Acesta este un drept al tuturor copiilor, dar şi o obligaţie a tuturor adulţilor.

Lumea în care se dezvoltă azi copiii noştri este complexă şi contradictorie. Problemele acestei realităţi cer răspunsuri rapide şi flexibile. De aceea, tânăra generaţie trebuie pregătită nu numai să înţeleagă şi să suporte schimbările permanente, ci şi să le stăpânească. Copiii de azi vor fi agenţii schimbării de mâine şi evoluţia va depinde de soluţiile lor dinamice şi adaptate. Idealul educaţional de azi îl reprezintă omul care stăpâneşte schimbarea. Stăpânirea schimbării presupune nu numai adaptarea la realitate, ci şi permanenta interogaţie asupra soluţiilor găsite. Omul viitorului este cel care formulează şi adresează întrebări, iar dimensiunea morală constituie o premisă în această construcţie.

Educaţia - numai ca transmitere de fapte culturale - devine o limitare a posibilităţilor de orientare şi sprijinire a dezvoltării umane, de aceea, aderăm tot mai mult la definirea educaţiei ca o construcţie permanentă în care centrală este atitudinea creatoare şi unică, proprie fiecărui individ.

O mare parte din viaţa copilului se va desfăşura în grădiniţă, iar de armonia dintre cele două medii educaţionale va depinde mult dezvoltarea viitoare a copilului.

Opţiunile şi măsurile luate în numele copiilor, pe parcursul acestei etape cruciale, vor afecta nu doar felul în care ei se vor dezvolta, ci chiar progresul unui stat.

În acest context se circumscriu şi eforturile depuse de ţara noastră pentru promovarea unei abordări integrate a dezvoltării timpurii a copilului, o cale optimă pentru asigurarea supravieţuirii, creşterii şi dezvoltării unui copil.

Copilul este o persoană, însă o persoană în formare. Nu înseamnă că el trebuie luat mai puţin în consideraţie. Are sentimente, dorinţe, opţiuni, înclinaţii, opinii. Este o persoană în formare, unică, specială, care se îndreaptă pas cu pas spre vârsta adultă. Cunoştinţele, comportamentele, emoţiile, valorile pe care le achiziţionează şi le structurează într-un mod numai al lui, sunt cele ale viitorului adult.

Faptul că are nevoie de ajutor din partea adultului nu înseamnă că este mai puţin important decât un adult. Tot ceea ce îi influenţează pe adulţi are efect şi asupra copilului. De multe ori părinţii şi educatorii consideră că nu este necesar să discute cu copiii lucruri privind deciziile adulte, afirmând că cei mici „nu vor înţelege”. Este adevărat că nu vor înţelege ca un adult, dar vor înţelege conform dezvoltării lor, poate chiar mai puternic din punct de vedere afectiv.

Deciziile luate de adulţi „în afară şi deasupra” copiilor pot duce la tulburări permanente în personalitatea aflată în formare.

Cunoscând direcţiile maturizării copilului şi ale progresului său, sarcina educatorului este, dacă nu uşurată, cel puţin clară. El trebuie să vină în întâmpinarea tendinţelor de dezvoltare, să stimuleze şi să creeze mediul propice pentru maturizarea lor.

Frecventarea grădiniţei aduce o mare schimbare: creşte numărul de relaţii, calitatea lor se diversifică, apare necesitatea de a-şi adapta comportamentul în cele două medii educaţionale diferite, familia şi grădiniţa.

Deşi afirmaţia: „omul este o fiinţă socială” pare banală, nevoia de relaţii sociale a copilului este prea puţin luată în seamă. Prima relaţie a copilului se stabileşte cu mama, iar de confortul şi de securitatea acestei relaţii depinde în mare măsură capacitatea de a stabili relaţii mai târziu, precum şi calitatea acestora.

Grădiniţa este o etapă în cadrul programelor de dezvoltare care are în vedere experienţa deja acumulată de copil în mediul familial. De aceea, intervenţia educativă de la nivelul grădiniţei

trebuie construită în parteneriat educativ cu familia şi comunitatea şi constituie premisa cea mai importantă a dezvoltării copilului.

Un program de educaţie preşcolară se preocupă de dezvoltarea copilului în sensul devenirii şi construcţiei armonioase a personalităţii sale. Obiectivul central nu îl constituie numai pregătirea pentru şcoală, cum s-ar putea deduce din denumire, ci şi formarea nucleului de personalitate în şi prin relaţiile sociale pe care le oferă grădiniţa.

Ca treaptă a învăţământului, grădiniţa se preocupă şi de viitorul copilului ca şcolar, dar aceasta în plan secundar, la nivel individual. O bună pregătire în sensul dezvoltării şi formării capacităţilor, competenţelor şi comportamentelor flexibile şi deschise este o premisă optimă pentru şcolarizare.

Intrarea în grădiniţă determină o nouă extindere a câmpului interacţiunilor sociale. Deşi familia are în continuare influenţa dominantă, copilul este confruntat cu un alt mediu, structurat diferit. El nu mai este centrul grupului mic care este familia, ci membru egal cu ceilalţi copii din grupa sa din grădiniţă.

Acum învaţă avantajele cooperării, ale activităţilor desfăşurate împreună. El descoperă alt raport al relaţiilor cu adultul din grădiniţă, diferit de cel stabilit cu adultul din familie. În acest fel ajunge să-şi restructureze imaginea de sine, să accepte imaginile pozitive ale celorlalţi copii despre ei înşişi şi, de asemenea, trebuie să coexiste cu acestea.

Egalitatea şi cooperarea nu se câştigă uşor în acest nou mediu de viaţă. De nenumărate ori apar rivalităţi între copii pentru ocuparea primului loc în aprecierea făcută de educatoare şi, mai târziu, de învăţător. Tactul pedagogic şi explicaţiile pertinente cu care cadrul didactic reuşeşte să-i facă pe copii să înţeleagă care le este locul, dar, mai ales rolul lor în cadrul grupului, pot aplana eventualele frustrări.

Pe măsură ce copilul capătă noi experienţe, activităţile din grădiniţă ocupă un loc tot mai important în viaţa copilului. Se stabilesc între copii legături relativ constante, apare tot mai des obiceiul de a aduce la grădiniţă obiecte de-acasă, fiind doar o manifestare de a prelungi intimitatea atmosferei din familie şi de a o împărtăşi prietenilor. Prin acest mod de manifestare, copilul leagă sentimentul apartenenţei la grupul familial de sentimentul apartenenţei la grupul copiilor din grădiniţă.

Jocul este activitatea de bază în grădiniţă. La grupele mici, copiii se joacă unii lângă alţii, însă, pe măsură ce cresc, apar acţiuni desfăşurate în grup, este o atmosferă de cooperare subliniată de sentimentul de a fi împreună.

Înaintând în vârstă, ei învaţă să respecte regulile grupului în funcţie de grup, de situaţiile de învăţare/joc, de drepturile pe care le au sau îndatoririle care le revin.

După vârsta de 5 ani jocul devine altul din punct de vedere calitativ. Apare jocul de rol în care sunt create situaţii complexe, diverse şi în care fiecare copil îndeplineşte un rol inspirat din viaţa cotidiană. El învaţă şi repetă atitudinile pe care trebuie să le adopte mai târziu în viaţa de adult, în situaţii reale de viaţă. Acest tip de joc este fundamental pentru socializarea copiilor.

Mimica, gestica, tonul afectiv, cuvintele sunt importante în stabilirea relaţiilor cu partenerii de grup. De aceea, totul se construieşte în jurul cuvintelor-cheie: comunicare, cooperare, prietenie.

În stabilirea şi menţinerea relaţiilor sociale, un factor de bază este capacitatea de schimb: schimb de cuvinte, sentimente, împărtăşirea experienţei.

Toleranţa în comunicare devine absolut necesară şi este una din îndatoririle esenţiale ale cadrului didactic.

Este important să fie respectate anumite reguli de cooperare în comunicare în cadrul grupului, reguli valabile atât pentru cadrul didactic, cât şi pentru părinte şi care să menţină o relaţie de comunicare favorabilă şi stimulatoare pentru copil.

Aceste reguli de cooperare în comunicare se referă la faptul că nu trebuie să se formeze o opinie înainte de a asculta, de a se verifica prin contactul direct de comunicare sentimentele, intuiţiile care se pot dovedi sau nu corecte, de a rezista tentaţiei de judecare la prima vedere, de a accepta că există unele diferenţe culturale mai mult sau mai puţin accentuate între grădiniţă şi familie ce pot determina erori de interpretare şi chiar de a păstra calmul şi simţul umorului în situaţiile în care se crede că ar exista un potenţial conflict datorită lipsei de comunicare ori erorilor ei.

Vârsta preşcolarităţii este cea mai importantă pentru achiziţionarea unor deprinderi, a unor cunoştinţe, dar mai ales pentru stabilirea unor atitudini care să funcţioneze pe tot restul vieţii. Relaţiile care se stabilesc între părinte - copil, educator - copil, sunt hotărâtoare pentru calitatea relaţiilor pe care le va stabili acesta din urmă, de-a lungul vieţii, în diferite contexte.

Educaţia vârstelor mici este privită într-o viziune globală ca temelia personalităţii, iar societatea nu-şi poate permite să lase la voia întâmplării procesele şi situaţiile în care se formează copilul.

Copilul nu este o materie de modelat, ci o personalitate în devenire care se poate constitui în partener al propriei sale formări. Depinde de educatoare să ofere ocazii de dezvoltare şi să construiască împreună cu familia condiţiile experimentării acţionale şi socializării copilului. Fiecare copil este unic şi simte nevoia să i se asigure securitate fizică şi psihologică, dar să fie respectat. Acum cadrul didactic constituie model pentru el. Prin intermediul lui, copilul este introdus într-un alt stil de viaţă, cu alte reguli şi cu obligaţia de a-i respecta pe alţii. Rolul educatoarei ca model este esenţial, deoarece ea este principalul intermediar între preşcolar şi lumea cea nouă.

Bibliografie:

Neacşu, Ioan, *Introducere în psihologia educaţiei şi a dezvoltării*, Ed. Polirom, Iaşi, 2010.

Nicola, Ioan, *Tratat de pedagogie şcolară*, Ed. Aramis, Bucureşti, 2003.

Păun, Emil; Iucu, Romiţă, *Educaţia preşcolară în România*, Ed. Polirom, Iaşi, 2002.

Popovici, Dumitru, *Didactica – soluţii noi la probleme controversate*, Ed. Aramis, Bucureşti, 2000.

Stan, Liliana (coord.), *Dezvoltarea copilului și educația timpurie*, Ed. Polirom, Iași, 2016.

Stan, Liliana, *Pedagogia preşcolarității și școlarității mici,* Ed. Polirom, Iași, 2014.

Pânișoară, Ion-Ovidiu, Manolescu, Marin (coord.), *Pedagogia învățământului primar și preşcolar,* Ed. Polirom, Iași, 2019.

Nicolae Jiga (1790-1870), mecena şi filantrop bihorean

pr. prof. *Dorel-Mircea Leucea*
Liceul Ortodox *„Episcop Roman Ciorogariu”*, Oradea

„Suntem datori să cinstim amintirea
bărbaţilor care au trăit şi au muncit pentru neam,
pentru că altfel nu am meritat să-i avem.”
(George Bariţiu)

Între bărbaţii de seamă ai poporului nostru de pe aceste meleaguri bihorene, trăitori în cel de-al XIX-lea veac, care s-au remarcat prin lupta susţinută pentru luminarea acestui neam prin cultură, pentru emanciparea și propășirea lui naţională şi socială, un loc de frunte îl ocupă Nicolae Jiga.

Nicolae Judeu, pe numele său adevărat, este o personalitate căreia timpul istoric al faptelor sale i-a acordat statutul de mecena, dar care, în conştiinţa contemporanilor noştri, este condamnat să treacă în negura uitării. Spre deosebire de celălalt mecena al Bihorului, Emanuil Gojdu - al cărui nume este purtat cu cinste de către primul liceu românesc din Oradea, unitate școlară de prestigiu a învăţământului preuniversitar bihorean, care anul trecut a împlinit un secol de existență - personalitate providențială pentru românii din aceste ținuturi, căruia municipalitatea orădeană i-a dezvelit, cu prilejul celebrării amintite, statuia reabilitată pe noul amplasament din proximitatea colegiului care îi poartă numele, Nicolae Jiga este „*aproape uitat*” de marea majoritate a celor ce vieţuiesc pe meleagurile crişene”.[1]

Amândurora li s-a dat numele de mecenaţi, pentru că, „*după chipul vestitului iubitor de cultură Mecena, din timpul împăratului roman Octavian Augustus, au încurajat, prin sprijin material şi moral pe toţi acei tineri care au fost dornici de învăţătură şi care, la rândul lor, să înveţe pe alţii, pe aceia din mijlocul cărora au plecat, în care să trezească şi să întreţină vie şi aprinsă conştiinţa unităţii naţionale şi a dorului după o ţară proprie şi de sine stătătoare a tuturor românilor*”.[2]

[1] Gavril Hădăreanu, *Torţe arzânde în Ţara Beiuşului*, Ed. Buna Vestire, Beiuş, 1995, p. 437.
[2] Teodor Savu, „Nicolae Jiga”, în *Trepte vechi şi noi de istorie, cultură şi viaţă bisericească în Eparhia Oradiei - mărturii, evocări*, Ed. Episcopiei Ortodoxe Române a Oradiei, 1980, p. 429.

Privind retrospectiv, în lumina timpului care s-a scurs de la lupta neostoită a celui care a creionat istoria culturală și spirituală a acestor locuri (în octombrie 2020 se vor împlini 230 de ani de la nașterea lui Nicolae Jiga, iar o lună mai târziu vom comemora un secol și jumătate de la trecerea sa în veșnicie), azi admirăm cu satisfacţie faptele sale care s-au înscris de-a lungul anilor pe o traiectorie constantă, marcând contribuţii preţioase în strădaniile de ridicare socio-culturală, prin întemeierea de fundaţii şi aşezăminte culturale în arealul judeţului nostru.[3]

Activitatea culturală deosebită a lui Nicolae Jiga l-a impresionat profund pe Iosif Vulcan care, în primul număr al revistei Familia[4], elogia cu cinste și prețuire portretul acestui *„bărbat binemeritat”*[5] al neamului românesc din această parte de țară.

Unul dintre biografii marelui mecena, regretatul slujitor al altarului şi al culturii, arhidiaconul Teodor Savu, care a fost şi un descendent al lui Nicolae Jiga, îl elogia astfel: ,,*cu puţină pregătire şcolară, dar dăruit de Dumnezeu cu o minte ageră, receptivă la bunurile culturale, cu o mare sensibilitate sufletească şi cu o inimă larg deschisă la nevoile obştii româneşti şi cu o voinţă tenace, plină de dinamism, şi neliniştită până nu împlinea ceea ce gândea cu mintea şi ceea ce simţea cu inima, sau constata din viaţa de toate zilele că trebuie împlinit spre a face un pas înainte, el şi-a slujit neamul prin modalităţile ce i-au permis împrejurările de atunci*”.[6]

Repere biografice

Nicolae Jiga s-a născut la data de 4 octombrie 1790, în localitatea bihoreană Sânnicolaul Român. ,,*În acest sat agricol, cu oameni încărcaţi de povara vremurilor corespunzătoare celui de-al zecelea deceniu al secolului al XVIII-lea, […], într-o casă ţărănească, acoperită cu trestie, ce purta numărul 225, construită din cârpici, cu ferestre mici, înnegrită de fum şi ploi*”[7] s-a născut fiul Nicolae în familia Judeu, o familie de seamă, de plugari harnici şi buni credincioşi ai Bisericii strămoşeşti, dreptmăritoare. Numele de familie, Judeu, provine de la un jude – judecia fiind o veche instituţie românească de judecată.[8]

---

[3] Iosif Gui, „Nicolae Jiga şi satul său în documente şi amintiri”, în *Nicolae Jiga*, Comitetul de Cultură şi Educaţie Socialistă al Judeţului Bihor, Oradea, 1972, p. 47.

[4] Primul număr al Revistei Familia, subintitulată *„Foaie enciclopedică și beletristică cu ilustrațiuni”*, a apărut la Budapesta în iunie 1865. Proprietarul, redactorul și editorul ei a fost timp de 42 de ani Iosif Vulcan, cel care va transfera redacția revistei, în aprilie 1880, la Oradea. După strămutarea la Oradea, Familia „*se transformă într-o autentică tribună de luptă și de propagare a sentimentului național și patriotic românesc. [...] revista a avut un rol fundamental în destinul românilor din granițele imperiului austro-ungar, întreținând și dezvoltând sentimentul național, promovând limba și literatura română”* (Radu Romînașu), cf. Gabriel Moisa, Sorin Șipoș, Aurel Chiriac, Radu Romînașu (coordonatori), *Istoria Bihorului: civilizație, societate, economie, mentalități*, Ed. Muzeului Țării Crișurilor, Oradea, 2018, p. 621.

[5] Iosif Vulcan, „Nicolae Zsiga”, în *Familia*, nr. 1 (5/17 iunie 1865), p. 1.

[6] Teodor Savu, *art. cit*., p. 429.

[7] Iosif Gui, *art. cit*., pp. 47-48.

[8] Titus Livius Roșu, *Un deschizător de drumuri în lupta pentru emanciparea românilor bihoreni, mecenatele Nicolae Jiga (1790-1870)*, Ed. Cogito, Oradea, 2006, p. 21.

Într-o perioadă de vremuri tulburi pentru românii din acest colţ de ţară, modesta familie de plugari l-a trimis pe Nicolae la şcoala din sat, unde urmează patru clase. După terminarea studiilor elementare pleacă la Oradea, unde a mai urmat încă două clase gimnaziale. Încă din această vreme s-a lovit de greutăţi materiale[9], pe care va încerca să le înlăture ulterior. De fapt, chiar întreruperea cursurilor se datorează imposibilităţii susţinerii sale financiare de către părinţi, fiind nevoit să accepte situaţia de ucenic la o prăvălie din urbea de pe Crişul Repede.[10] Aici patronul îi maghiarizează numele în Zsiga, formă pe care o poartă toată viaţa. Românii însă i-au românizat numele în Jiga, aşa cum apare în mai multe acte în care e pomenit.

Noua condiţie îi va impune şi favoriza totodată, doar dezvoltarea aptitudinilor sale practice. Conştiinciozitatea şi receptivitatea la treburi de natură comercială i-au deschis posibilitatea unei cariere de acest fel, el ajungând unul dintre prosperii negustori români orădeni.[11] Fiind încă din anii uceniciei în mijlocul marilor probleme politice și culturale care frământau pe atunci comunitatea românească orădeană, el s-a integrat, crescând, în lupta pentru emanciparea românilor de pe meleagurile orădene. Până la vârsta de 27 de ani nu mai avem alte informaţii despre el.[12]

După efectuarea timpului de ucenicie, o cunoaşte pe văduva Ana Cosperda, o exponentă a coloniei macedo-române dominantă economic, dar şi confesional în Oradea.[13] Prin căsătoria cu această văduvă înstărită, Nicolae Jiga intră în posesia unei prăvălii de manufactură care-i va aduce venituri frumoase, dar care-i va spori, pe lângă avere, şi prestigiul în rândul celorlalţi negustori din oraş, precum şi al bunului nume în rândul cetăţenilor urbei de pe Criş.[14]

Din căsătoria cu Ana Cosperda s-au născut patru copii:[15] Ioan, Ana, Maria şi Nicolae. Prin fiica sa, Maria, se înrudeşte cu familia Gojdu.

Om politic de succes

Intrarea lui Nicolae Jiga în viaţa politică trebuie pusă în legătură cu rolul însemnat pe care, în deceniul al treilea al secolului al XIX-lea, îl avea deja în viaţa comercială a Oradiei. El era de acum unul dintre cei mai apreciaţi negustori, căruia i s-au adresat, în mai multe rânduri, şi

---

[9] Unul dintre biografii săi, animatorul cultural bihorean Gheorghe Tulbure, cu ocazia aniversării unei jumătăți de veac de la înființarea fundației și internatului jigăian din Oradea, în discursul comemorativ dedicat memoriei generosului fondator al instituției cultural-filantropice amintite, evocă o tradiție familială care mărturisește că tânărul Nicolae era vizat de *„mila camarazilor săi de școală, copii din familiile aristocratice maghiare, care îi dădeau […] câte o bucată de pâine, pentru ca, în schimb să le curețe papucii”* – cf. Gheorghe Tulbure, *Viața și faptele mecenatului Nicolae Jiga – discurs comemorativ*, Editura autorului, Tipografia diecezană, Arad, 1912, p. 9.

[10] Ioan Golban şi Viorel Faur, „Nicolae Jiga (1790-1870)”, în *Nicolae Jiga*, Comitetul de Cultură şi Educaţie Socialistă al Judeţului Bihor, p. 8.

[11] *Ibidem.*

[12] Titus Livius Roşu, *op. cit.*, p. 21.

[13] *Idem,* „Drumul conştiinţei noastre naţionale desţelenite de mecenatele Nicolae Jiga”, în *Legea românească – Ortodoxia, temelia spirituală a fiinţei noastre etnice*, Ed. Abaddaba, Oradea, 1997, p. 117.

[14] Teodor Savu, *art. cit.*, p. 430.

[15] Teodor Neș, *Oameni din Bihor (1848-1918)*, ed. a III-a, Ed. Aureo, Oradea, 2018, p. 154.

demnitarii oraşului, pentru a-i încredinţa procurarea unor produse necesare primăriei.[16] Numele lui Nicolae Jiga apare pentru prima oară între candidaţii pentru un loc în organele administrative ale oraşului în 1826, fiind propus la data de 27 octombrie ca membru al adunării generale (*Electa comunitas*), însă nu a reuşit să obţină locul râvnit, nici în adunarea generală, nici în senatul oraşului, din cauza opoziţiei capitlului romano-catolic. Însă, la 3 noiembrie 1828, Nicolae Jiga devine membru al adunării generale, funcţie pe care o va deţine până în noiembrie 1832, când va ajunge senator și va fi numit comisar orășenesc. Din 1832 până în 1848, Nicolae Jiga a fost reales în fiecare an senator, respectiv consilier.[17]

Succesul cel mai important l-a realizat însă în 1834, când, primind cel mai mare număr de voturi (82), a fost ales jude secund al oraşului. Începând cu anul 1834, concomitent cu funcția de senator, a fost și membru al „deputațiunii permanente", organism ce avea în sarcină rezolvarea problemelor urgente ce nu sufereau amânare până la convocarea consiliului sau a adunării generale, precum și comisar a mai multor bresle. „*Înaintarea rapidă a lui Jiga în ierarhia politică orăşenească, autoritatea crescândă în cadrul oraşului, au stârnit însă invidia unor elemente, care nu s-au dat în lături să recurgă la calomnierea celui care îşi sacrifica majoritatea timpului pentru interesele concetăţenilor săi".*[18]

Nici în timpul revoluţiei de la 1848 Nicolae Jiga nu şi-a încetat activitatea în slujba cetăţenilor oraşului. În iunie 1848 a fost ales deputat orăşenesc, în această calitate luând parte la majoritatea şedinţelor adunării generale, în tot cursul revoluţiei. Sfârşitul revoluţiei paşoptiste l-a găsit tot la Oradea, fiind prezent la prima şedinţă a adunării generale ţinută după înăbuşirea revoluţiei, din data de 7 septembrie 1849.[19]

Între 1849 şi 1861, Nicolae Jiga îşi păstrează locul în adunarea generală a oraşului, participând cu regularitate la şedinţele acesteia. Condiţiile în care Nicolae Jiga şi-a încetat activitatea politică nu sunt destul de clare. Sigur e faptul că la începutul anului 1867 el nu mai apare între deputaţii orăşeneşti, ceea ce implică părăsirea scenei politice orădene cel mai probabil între anii 1863-1866.[20]

Indiferent însă de momentul respectiv, în al şaptelea deceniu al secolului al XIX-lea, se încheie *„o activitate de peste 35 de ani, pusă în slujba unui oraş, a cetăţenilor săi, la care Nicolae Jiga a ţinut, pentru care şi-a sacrificat o viaţă liniştită, pe care i-o putea asigura o activitate comercială înfloritoare"*. Pentru activitatea desfășurată cu abnegație și pentru rezultatele obținute

---

[16] Ioan Puşcaş, „Contribuţii la cunoaşterea activităţii politice ale lui Nicolae Jiga", în *Nicolae Jiga,* Comitetul de Cultură şi Educaţie Socialistă al Judeţului Bihor, p. 17.

[17] Titus Livius Roşu, *Un deschizător de drumuri în lupta pentru emanciparea românilor bihoreni, mecenatele Nicolae Jiga (1790-1870),* p. 22.

[18] Ioan Puşcaş, *art. cit*., p. 18.

[19] *Ibidem,* p. 20.

[20] *Ibidem,* pp. 20-21.

de-a lungul activității sale politice, el *„a binemeritat respectul şi consideraţia contemporanilor săi, aprecierea acestora fiind evidenţiată şi de acordarea de către împăratul Frantz Josef a Crucii de Aur”*[21] (mai, 1861).

Sprijinitor al Bisericii strămoșești

Activitatea lui Nicolae Jiga nu s-a mărginit doar la atribuţiile sale de consilier orăşenesc, ci el s-a impus şi în viaţa comunităţii ortodoxe. A fost un devotat credincios al Bisericii cu Lună, pe care a sprijinit-o permanent, moral şi material. A făcut parte din comitetul parohial de prin anul 1830, iar în 1832 apărea ca vice-epitrop, fiind însărcinat cu pregătirea şi aranjarea banchetului servit de comunitate cu prilejul sfinţirii monumentalei catedrale a credincioșilor ortodocși din urbea de pe Crișul Repede, a cărei piatră de temelie fusese așezată în noiembrie 1784.[22] Lucrările de ridicare a noii „citadele spirituale” s-au făcut în doar șase ani, noua „poartă către ceruri” primindu-și, la sfârșitul anului 1794, odoarele sale: sufletele mistuite de dorul libertății de neam și credință ale credincioșilor ortodocși (români, macedo-români sau sârbi) care locuiau în Orașul Nou[23], însă a fost nevoie de peste patru decenii de jertfe materiale pentru ca idealurile acestei comunități ortodoxe să se îndeplinească: actul sfințirii Bisericii cu Lună s-a săvârșit la 11 iunie 1832 de către Preasfințitul Maxim Manuilovici, episcopul Vârșețului și administrator al Episcopiei Aradului, fost protopop și președinte al Consistoriului din Velența Oradiei.[24]

În folosul Bisericii cu Lună a cumpărat în anul 1839 o casă destinată a fi locuinţă parohială.[25] În 1848, a fost ales prin aclamaţie prim-epitrop, deţinând această funcţie până la moarte (1870). Ca prim-epitrop şi-a câştigat noi merite care-i împodobesc activitatea. Printre altele, a făcut Bisericii cu Lună o donaţie în valoare de 3000 de florini, iar în anul 1868 a suportat cheltuielile (care se ridicau la 2000 de florini), pentru renovarea şi aurirea turnului bisericii (afectat de marele incendiu din 1836, când, timp de patru zile, orașul a fost sub „asediul” flăcărilor și al fumului dens care a mistuit peste 100 de case din Orașul Nou), precum şi pentru aşezarea celor patru icoane de deasupra ceasornicului.[26] De altfel, în vechile registre și documente îngălbenite de vreme ale comunității religioase care gravita în jurul Bisericii cu Lună în acele timpuri, *„numele lui Jiga îl găsim ilustrat de câte-o faptă bună, aproape pe fiecare pagină”*.[27]

---

[21] *Ibidem,* p. 21.

[22] Titus Livius Roșu, *Un deschizător de drumuri în lupta pentru emanciparea românilor bihoreni, mecenatele Nicolae Jiga (1790-1870),* pp. 22-23.

[23] Amplasat în jurul Cetății din Oradea, alături de Olosig, Subcetate și Velența, cartierul Orașul Nou (Újváros – lb. magh.) s-a unit cu cele trei zone menționate anterior încă de pe la jumătatea secolului al XIX-lea, formând orașul Oradea.

[24] Ioan Demian Codorean, „Biserica cu Lună din Oradea, mărturie a spiritualității crișane – 225 de ani de existență”, în *Idem, File de mărturisire din trecutul ortodoxiei bihorene,* Ed. Aureo, Oradea, 2011, p. 18.

[25] Gheorghe Tulbure, *op. cit.*, pp. 13-14.

[26] Teodor Savu, *art. cit.*, p. 430.

[27] Gheorghe Tulbure, *op. cit.*, p. 13.

Şi alte biserici ortodoxe din ținuturile crișene s-au bucurat de binefacerile sale, între care se numără: biserica din satul său natal, Sânnicolaul Român, căreia i-a donat 2000 de florini pentru renovare, parohia din Tinca, unde în anul 1860 a cumpărat un intravilan (în valoare de 4000 de florini), destinat zidirii bisericii şi şcolii confesionale, iar în 1864 a donat o casă ce a servit ulterior ca biserica şi şcoală (în registrele Fundației jigăiene este menționat: *„Președintele referează cum că Nicolae Zsiga (Jiga) senior a cumpărat în Tinca un fund de 4 cubule pe care s-a fundat biserica de acolo și care fund e și întăbulat în Cartea Funduală”* – ședința din 18 iunie 1871, nr. 28),[28] sau pentru comunitatea din Beiuș, veche vatră de spiritualitate ortodoxă românească (în ședința Consiliului parohial din 18 iunie 1866 este consemnat: *„Dl. Nicolae Jiga senior, cetățean și fundator din Oradea Mare, cu datul de 31 martie a.c. […] din bunăvoință proprie, arătându-i mare animozitate în privința acestei comunități, a binevoit a promite pentru acoperirea turnului bisericii suma de 500 de fl. v.a.”*).[29] Așa cum reiese din exemplele de mai sus, dar și din mărturiile contemporanilor săi, ajutorarea comunităților ortodoxe care se confruntau cu probleme materiale a fost o constantă a vieții lui Nicolae Jiga: *„când prindea de veste că sătenii credincioși ai cutărei parohii sărace ar dori să-și înalțe nou locaș de rugăciune, Jiga le sărea în ajutor, ici cumpărând loc de zidire, colo trimițând o frumoasă danie de bani, dincolo înzestrând noul Sion cu cărți sfinte, cu icoane religioase sau cu odăjdii și alte utenzilii, de cari era trebuință”.*[30]

El nu s-a îngrijit numai de starea materială a bisericilor din Oradea şi a celor din Bihor, ci a căutat cu stăruinţă să apere, să întărească poziţia şi prestigiul Bisericii ca instituţie. În acest sens, cu o deosebită dârzenie şi perseverenţă, a acţionat pentru despărţirea ierarhică a Bisericii Ortodoxe Române din Transilvania şi Ungaria de ierarhia sârbească, militând pentru redobândirea autonomiei ei, pierdută la câţiva ani de la actul de la 1700, care a scindat Biserica românilor din Ardeal. În acest scop, a înaintat un memoriu, în numele credincioşilor din Oradea, la 1830, către patriarhul sârb de la Carloviț (Karlowitz), prin care cerea ca în scaunul episcopal vacant de la Arad să fie numit un român, ,,*care să înţeleagă limba clerului şi a poporului diecezan*”.[31] Fără îndoială că şi acest memoriu a contribuit la numirea lui Gherasim Raţ,[32] originar din părţile bihorene, mai precis din

---

[28] Titus Livius Roșu, *Un deschizător de drumuri în lupta pentru emanciparea românilor bihoreni, mecenatele Nicolae Jiga (1790-1870)*, p. 142.

[29] Protocolul Ședințelor Fundațiunii „Nicolae Jiga” din Oradea, p. 78, Arh. St. Oradea, Fond Fundațiunea „Nicolae Jiga”, apud. Titus L. Roșu, *Beiușul, centru politic și de cultură românească – date și documente*, Ed. Buna Vestire, Beiuș, 1993, p. 102

[30] Gheorghe Tulbure, *op. cit.*, p. 26.

[31] *Ibidem*, p. 17.

[32] Episcopul Gherasim Raț (din botez Gavriil), s-a născut în anul 1793, în Roit, jud. Bihor și a trecut la cele veșnice la 15 aug 1850, în Arad. Urmează studiile gimnaziale la Oradea și Timișoara, iar pe cele teologice la Universitatea din Viena. Este preot și protopop de Peștiș – Bihor (până în 1831), profesor la noul Institut teologic din Arad (1822-1835), tuns în monahism – sub numele Gherasim – în Mănăstirea Racovăț (1831), hirotesit protosinghel (1834), episcop al Aradului (numit 3 februarie 1835, hirotonit la Carloviț, 25 martie 1835, instalat 18 aprilie 1835), păstorind până la moarte. A fost preocupat de disciplina clerului și de ridicarea nivelului Institutului Teologic din Arad, a lucrat – alături de Andrei Șaguna – pentru separarea ierarhică a Bisericii Ortodoxe românești de Mitropolia sârbă din Carloviț.

parohia Roit, ca episcop la Arad, patriarhul de la Carloviț înștiințând și comunitatea ortodoxă din Oradea despre înscăunarea episcopului arădean.[33]

În adunarea comunităţii bisericeşti din 4 iunie 1848, la propunerea lui Nicolae Jiga, se hotărăşte respingerea proclamaţiei patriarhului sârb din Carloviț (Iosif Raiacici), care a încercat să-i mențină pe români sub autoritatea sa și de a-i ralia politicii habsburgice, şi se declară: „*ziua aceea în care se va decreta prin lege despărţirea şi scoaterea noastră de sub tirana stăpânire a sârbilor o vom prăznui ca pe o sărbătoare a triumfului şi a bucuriei obşteşti şi cu tot dreptul, pentru că e fapt constatat că în tot decursul vremurilor trecute, sârbii s-au purtat faţă de noi în chip maşter şi duşmănos: din fondurile şcolare şi fundaţionale culturale bisericeşti au împărtăşit numai pentru consângenii lor, iar la ai noştri le-au pus numai piedici şi le-au închis calea înaintării*".[34]

Cu toate stăruinţele depuse de către Nicolae Jiga, personal sau în fruntea unor delegaţii, fie la congresul bisericesc din data de 10 mai 1848 (ale cărui lucrări s-au ţinut la Timişoara și unde s-a formulat *Petiția neamului românesc din Ungaria și Banat*), fie la şedinţa adunării naţionale de consfătuire de la 25 iunie 1848, tot de la Timişoara, precum și în urma unor memorii prezentate de către Emanuil Gojdu guvernului ţării, despărţirea ierarhică de sârbi şi recâştigarea autonomiei s-au făcut numai după aproape două decenii, la anul 1864, când s-a reînfiinţat Mitropolia românilor ortodocşi din Transilvania şi Ungaria, cu sediul la Sibiu, la stăruinţa lui Andrei Şaguna. Cunoscând şi apreciind activitatea lui Nicolae Jiga pe acest tărâm, viitorul mitropolit al Bisericii Ortodoxe din Transilvania – trecut în rândul sfinților de către Biserica Ortodoxă Română în anul 2011 - l-a vizitat la Oradea în jurul anilor 1862-1863, prilej cu care a dăruit Bisericii cu Lună un frumos baldachin, în valoare de 1000 florini.[35]

Luptător pentru emanciparea școlilor românești

Dar nu numai Biserica i-a fost apropiată sufletului său generos, ci şi şcoala. Deși nu a fost dascăl, cu siguranță a avut o solidă vocație pedagogică și, de-a lungul activității sale publice, a luptat din răsputeri pentru educarea, propășirea și luminarea prin cultură a tineretului românesc, cu precădere ortodox, motiv pentru care poate fi considerat „creator de școală românească".[36] Marele mecena bihorean a avut viziune de perspectivă asupra destinului neamului din care își trăgea obârșia, fiind conștient de faptul că un popor ignorant și menținut în ignoranță de stăpânitorii acelor timpuri era foarte ușor supus dezbinării și servituții, putând fi oricând privat de libertate și de drepturi. De aceea, s-a luptat foarte mult pentru înființarea de școli românești și instituții culturale

[33] Gheorghe Tulbure, *op. cit.*, p. 17.
[34] Teodor Neș, *op. cit.*, pp. 155-156.
[35] Teodor Savu, *art. cit.*, p. 430.
[36] Ioan Demian Codorean, „Nicolae Jiga (1790-1870) – ctitor de cultură și școală românească", în *Idem, File de mărturisire din trecutul ortodoxiei bihorene,* p. 83.

care să propage lumina cărților în rândul tinerilor dornici de învățătură, dar și a unor fundații caritative și educative prin intermediul cărora să fie susținuți fiii celor privați de educație din cauza pauperității și precarității condițiilor de trai.[37]

În intenția sa de a contribui la ridicarea culturală a tinerilor din ținuturile bihorene, Nicolae Jiga este cel care insistă pentru mutarea Preparandiei din Arad[38] la Oradea, printr-un memoriu redactat în anul 1813 în numele comunității ortodoxe din Oradea și adresat Locotenenței regale, în care menționează angajarea fermă a comunității dreptmăritoare din urbea de pe Crișul Repede pentru susținerea materială a Preparandiei, în cazul în care se va accepta mutarea ei la Oradea. Nematerializându-se intenția sa în acel moment, în 1860 acest demers este reluat, de această dată precizând că ar fi bucuros să suporte el toate costurile acestui transfer al Prepanradirei de la Arad la Oradea: *„Nu pot să mă exprim deajuns* – îi scrie lui Al. Gavra[39] – *cu câtă ardoare a inimei doresc translocarea preparandiei noastre din Arad la Oradea și eu ca să-mi ajung scopul bucuros a-și suporta spesele, ce se recer”*.[40] Cu toate că acest deziderat nu s-a concretizat, foarte mulți tineri bihoreni au învățat carte în Preparandia arădeană, susținuți de marele filantrop bihorean prin instituțiile pe care le-a întemeiat.

Realităţile şcolilor confesionale româneşti i-au fost bine cunoscute, deoarece în martie 1839 a fost numit inspector școlar - „director de școală” (*localis director*) - încredințându-i-se, din partea inspectorului suprem al școlilor bihorene, Nicolae Temesvari, supravegherea învățământului în școlile ortodoxe românești din Oradea și Sânnicolaul Român, satul său natal, această funcție îndeplinind-o exemplar până în 1868, când școlile confesionale au trecut în grija preoților și protopopilor locali.

Şi-a pus mari speranţe în sprijinirea şcolilor româneşti de către guvernul revoluţionar instaurat în 1848, luptând cu multă perseverență, alături de alți reprezentanți ai populației românești, pentru obținerea de drepturi școlare pentru populația românească din Bihor (garantarea folosirii nestingherite a limbii materne în școlile din satele bihorene unde populația era preponderent românească, asigurarea mijloacelor necesare dezvoltării învățământului de toate gradele pentru populația românească, zidirea de școli în aceste sate, în care să predea dascăli români ș.a.), dar rămâne decepţionat de hotărârile Dietei din Pesta.

---

[37] *Ibidem*.

[38] Preparandia Română a fost prima școală pedagogică românească, înființată la Arad, în anul 1812. În primii ani durata cursurilor a fost fixată la 15 luni, apoi durata a fost mărită la doi ani, până în anul 1876, când durata studiilor a fost mărită la trei ani.

[39] Alexandru Gavra (1797-1884), învățat român, originar din Oradea. A activat timp de 55 de ani ca profesor de matematici și geografie și director al Preparandiei din Arad (1821-1877). A editat și adnotat o parte a cronicii lui Gheorghe Șincai (Cronica românilor) și a publicat un lexicon de conversație (până la litera C), prima încercare de enciclopedie românească.

[40] Nicolae Firu, *Date și documente cu privire la istoricul școalelor române din Bihor*, Arad, 1910, p. 62, apud. Gheorghe Tulbure, *op. cit.*, p. 28.

Ctitor de instituții educative și filantropice

În perioada în care a îndeplinit funcția de inspector școlar („director al școlilor"), a cunoscut îndeaproape lipsurile și mizeria în care învățau școlarii români: *„cercetând mersul instrucțiunii și ajungând în nemijlocită atingere cu băieții de școală din orașul nostru, Jiga a avut prilej să se convingă cu ce sărăcie amară și cu ce greutăți aveau să lupte sărmanii școlari români, strânși de prin mahalalele orașului și din satele învecinate, ca să-și agonisească ceva cunoștință de carte. A văzut zilnic o mulțime de studenți săraci, din toate părțile Bihariei* (Bihorului – n.n.) *înfruntând lipse grele ca să-și stâmpere dorul nepotolit după învățătură. Și atunci aducându-și aminte de anii copilăriei sale și de pâinea amară, care a gustat-o pe băncile școalei, inima sa generoasă s-a înduioșat, în mintea sa de bun creştin a licărit o idee nobilă și punga sa – din darul Domnului plină – s-a deschis. Iar contimporanii de pe vremea aceea știu să povestească cu evlavie, cum Jiga la sărbătorile Sf. Nicolae și ale Naşterii Domnului, cumpăra băieților de școală haine și cărți, altora la împărțea pâine, iar uneori le dădea din mâna proprie bani, ca să-și cumpere cele trebuincioase"*.[41]

Alături de alți buni români interesaţi de şcolile noastre naţionale, ajunge la concluzia că numai prin eforturi proprii, prin donaţii şi întemeieri de fundaţii, neamul românesc îşi va putea întreţine propriile instituţii şcolare.[42]

Acestea au fost împrejurările în care Nicolae Jiga s-a hotărât să întemeieze, în anul 1860, binecunoscuta fundaţie şcolară „Sf. Nicolae", pentru ajutorarea elevilor și studenților români proveniți din familiile nevoiașe din satele bihorene care studiau la școlile din Oradea. În actul de constituire a fundației, scria: „*eu, Nicolae Jiga, aducându-mi aminte de darul dumnezeiesc după carele eu câteva şcoli am putut învăţa, apoi la neguţătorie a păşi şi prin binecuvântarea Domnului cerului şi al pământului, după osteneala mea mi-am putut agonisi o avere, deşi nu multă, dar totuşi atâta încât un fiu al meu şi două fete ale mele ca cetăţeni cu purtare bună vor putea dintr-ânsa fără lipsă a vieţui, eu în urma mea am pus legătura înaintea Domnului Dumnezeu că acest dumnezeiesc dar, dar mare voiu face neamului meu şi anume tinerimii române de religia greco-orientală* (ortodoxă – n.n.) *care va studia la gimnazii şi Academia din Urbea mea un ajutor de vecie şi în folosul tinerimii aceştia voiu face o fundaţiune şcolară*".[43] Totodată, din statutul de funcţionare, întocmit chiar de către fondatorul aşezământului, împreună cu fruntaşii Bisericii cu Lună, sunt demne de remarcat două paragrafe şi anume unul care ilustrează scopul creării fundației, anume: „*creşterea de oameni de omenie şi cetăţeni cu frica Domnului, creşterea de Români şi creştini*

[41] Gheorghe Tulbure, *op. cit.*, pp. 11-12.
[42] Gavril Hădăreanu, *op. cit.*, pp. 438-439.
[43] Teodor Neș, *op. cit.*, p. 157.

adevăraţi, cari să lucre spre binele Bisericii Greco-orientale (ortodoxe – n.n.) *şi cari să înainteze luminarea poporului român*", precum și acela în care se precizează: *„în institutul acesta se vor primi numai studenţii, cari vor putea dovedi purtarea bună şi cari deosebit de cele bisericeşti, apoi, în studiul limbii şi literaturii române au meritat laudă*",[44] aceste fiind o mărturie strălucită *„despre intenţiunea frumoasă, despre adânca cunoştinţă de cauză şi luminata prevedere, de care a fost călăuzit generosul mecenate Nicolae Jiga la înfiinţarea internatului său aici, la periferiile pământului strămoşesc, unde cultura şi mentalitatea românească este atât de espusă înrâuririlor streine"*.[45]

Fundația era condusă de un senat format din 11 membri: cinci clerici și șase mireni, președinte al acestuia fiind protopopul Oradiei sau vicarul consistorial, în timp ce preotul paroh al Bisericii cu Lună și epitropul prim al acesteia erau membri de drept, ceilalți fiind numiți sau confirmați de Consistoriul ortodox orădean,[46] în acord cu episcopul Aradului care avea sub omoforul său protector soarta ortodocșilor de pe aceste meleaguri. Fundația cuprindea un internat, în clădirea pe care fondatorul a cumpărat-o în acest sens în anul 1860 cu 18000 de florini, în proximitatea Bisericii cu Lună, lângă care, în 1862 a construit o nouă clădire cu etaj, pentru ca, un an mai târziu, să înalțe un etaj și peste clădirea inițială.[47] În acest internat au fost cazați gratuit 20 de tineri anual (numărul lor crescând ulterior la 40 în fiecare an), unde li se asigura hrană, îmbrăcăminte, rechizite școlare și unde aveau la dispoziție și o bibliotecă. Începând cu anul 1885 internatul a funcționat pe strada Castanilor, actuală Nicolae Jiga, până la anul 1948, când a fost desființat.

Filantropismul lui Nicolae Jiga s-a manifestat cu mărinimie şi la Beiuş, unde în anul 1866 înfiinţează un fond de pâine, în valoare de 2000 florini pentru elevii săraci greco-orientali (ortodocşi – n.n.) de la liceul de acolo.[48] După modelul fundației sale de la Oradea, marele mecena bihorean, *„condus de zelul și simțul nobil ce-l are către națiunea și religiunea sa cea mult pățită"*[49] a intenționat deschiderea unui internat pentru tinerii săraci din satele beiușene (bineștiind că fiii de țărani erau nevoiți de multe ori să vină desculți la școală), numit *„Fundaţiunea jigaiană pentru tinerimea română de religiune gr. orientală studioasă la gimnaziul din Beiușiu"*[50]. În vederea constituirii acestui internat, *„mărinimosul mecenate al tinerimii române, fiind condus de nobilul*

---

[44] Gheorghe Tulbure, *op. cit.*, p. 32.

[45] *Ibidem*.

[46] Ioan Demian Codorean, „Nicolae Jiga (1790-1870) – ctitor de cultură și școală românească", în *Idem, File de mărturisire din trecutul ortodoxiei bihorene*, p. 82.

[47] Ioan Chira și Alexandru Vifor, „Un document inedit care referă despre activitatea filantropică a lui Nicolae Jiga", în *Nicolae Jiga*, Comitetul de Cultură şi Educaţie Socialistă al Judeţului Bihor, pp. 70-71.

[48] Titus L. Roșu, *Beiușul, centru politic și de cultură românească – date și documente*, p. 102.

[49] Proces-verbal al ședinței comitetului parohial din Beiuș, datat 16/28 iunie 1868, la Titus L. Roșu, *Beiușul, centru politic și de cultură românească – date și documente*, p. 103.

[50] Protocolul fundațiunii Nicolae Jiga, Oradea, p. 78, Arh. St. Oradea, Fond Fundațiunea „Nicolae Jiga", apud. Titus L. Roșu, *Beiușul, centru politic și de cultură românească – date și documente*, p. 106.

simț al animei sale care bate neîncetat pentru prosperarea și propășirea în cultură a tinerimii române"[51] a cumpărat o casă cu grădină în Beiuș ce urma a fi închiriată, iar veniturile să fie destinate tinerilor săraci. Mai târziu, din acest fond se va acorda săptămânal un ajutor de pâine și burse multor tineri beiușeni.

Fundațiile ctitorite de Nicolae Jiga, pe lângă conotația filantropică pe care au avut-o, au reprezentat și adevărate focare de cultură, cultivând limba și identitatea românească, în contextul în care procesul de deznaționalizare prin școală devenise de necontestat, tinerii români dornici de a învăța carte fiind nevoiți să urmeze cursurile școlilor cu predare în limba maghiară din Oradea.[52] Internatul jigăian era o veritabilă școală românească în care, pe lângă exersarea dulcelui grai românesc, erau promovate și valorile perene ale neamului nostru, fiind totodată și un ambient care a avut un important rol de cultivare a valorilor morale și de credință, precum și al formării de caractere puternice în rândul tinerilor ortodocși români care au beneficiat de stipendiile marelui filantrop.

Model pentru posteritate

După doar doi ani de la moartea credincioasei sale soții, bătrânul Jiga, rămas singur, se stinge din viaţă (5 noiembrie 1870), fiind înmormântat cu mare pompă, însoţit de jalea şi durerea românilor pe care i-a ajutat și i-a însuflețit, în actualul Cimitir Municipal din Oradea. Numele său nu a rămas scris pe tratate ştiinţifice sau pe opere literare valoroase, însă a fost dăltuit pe aşezămintele pe care le-a înfiinţat spre binele şi luminarea neamului său şi a Bisericii sale strămoşeşti, precum şi în *„inimile recunoscătoare ale generaţiilor de tineri români săraci care au gustat din roadele binefacerilor sale"*.[53]

El a fost prin excelenţă omul faptei, fiind convins de adevărul biblic care postulează: *„credinţa fără de fapte este moartă"* (Iacov 2, 26). Din această convingere puternică au rezultat nenumărate acte de binefacere faţă de cei lipsiţi, faţă de Biserica părinţilor săi şi, mai ales, faţă de neamul său românesc din ținuturile bihorene, acte filantropice care dovedesc că *„prin muncă și chiverniseală strângând comori lumești, Jiga n-a rămas orbit de strălucirea aurului și argintului, ci cugetul lui creștinesc și românesc s-a știut înălța spre regiunile ideale ale comorilor sufletești. Purificat de egoism și preocupat de ideia de a se face folositor neamului său și-a cinstit* (dăruit –

[51] Actul fundațional, publicat de Moise Popoviciu în *Monografia internatului ortodox din Beiuș*, Oradea, 1932, pp. 10-13, apud. Titus L. Roșu, *Beiușul, centru politic și de cultură românească – date și documente,* p. 105.

[52] Ioan Demian Codorean, „Nicolae Jiga (1790-1870) – ctitor de cultură și școală românească", în *Idem, File de mărturisire din trecutul ortodoxiei bihorene,* pp. 84-85.

[53] Teodor Damşa, „Educaţia tineretului în internatul jigaian", în *Nicolae Jiga,* Comitetul de Cultură şi Educaţie Socialistă al Judeţului Bihor, p. 63.

n.n.) *avuția pe seama săracilor, pentru ca aceștia să-și poată agonisi avuția cea netrecătoare a științii, care luminează și întărește"*.[54]

Filantropismul său este cu atât mai valoros şi demn de apreciat, cu cât, în loc să-şi lase întreaga avere copiilor săi, a destinat-o, în cea mai mare parte, întemeierii fundaţiei jigăiene care urma *„să crească „oameni de omenie, români adevăraţi şi creştini adevăraţi", care să devină apostoli ai satelor româneşti din Bihor şi din alte părţi, luptători pentru drepturile poporului român"*.[55]

În deceniile de mijloc ale vealului al XIX-lea şi până la moartea sa, Nicolae Jiga a fost personalitatea de prim rang care s-a impus în luptele pentru emanciparea economică, socială, politică, culturală și bisericească a românilor de la brazda de apus a pământului românesc. El a fost cel ce a pus bazele învățământului românesc în această parte de ţară, precum și un precursor al filantropiei la nivel instituţional, atât de caracteristică poporului român.

Astăzi, într-o societate debusolată cultural și spiritual, aflată într-o profundă criză de modele, orientată spre consumerism și egoism, care oferă o imagine hedonistă asupra vieții, după îndemnul Sfântului Apostol Pavel, care scria evreilor: *„Aduceţi-vă aminte de mai-marii voştri, care v-au grăit vouă cuvântul lui Dumnezeu; priviţi cu luare aminte cum şi-au încheiat viaţa şi urmaţi-le credinţa"* (Evrei 13, 7), cinstim, cu pioşenie şi recunoştinţă, memoria marelui mecena Nicolae Jiga, un veritabil model cultural, caritativ, moral și spiritual pentru noi toți.

[54] Gheorghe Tulbure, *op. cit.*, p. 36.
[55] Teodor Savu, *art. cit.*, p. 433.

Cât de nociv poate fi bullying-ul?

prof. *Ioana-Claudia Mladin*
Liceul Teoretic *„Aurel Lazăr”*, Oradea

Cât de nociv poate fi bullying-ul? El poate fi foarte nociv dacă avem în vedere faptul că, el se concretizează în: insulte, tachinări, tensionări, stresări, răspândirea de bârfe, amenințări, izolarea cuiva, batjocorirea, imitarea, discreditarea intenționată și repetată a altor oameni. Copiii sau adulții expuși unor emoții negative, pot deveni anxioşi, neîncrezători în forțele proprii, retraşi, timizi și lipsiţi de inițiativă. Aceste trăiri negative, îi pot afecta pe o lungă perioadă de timp sau pe tot parcursul vieții lor. Copiii supuși diferitelor forme de violență sunt nefericiți, se gândesc adesea la experiențele și traumele lor, neputându-se concentra asupra sarcinilor și cerințelor educaționale. Dezvoltarea lor socială, fiind afectată, devin triști, anxioși sau prea preocupați să-și rezolve unele probleme interpersonale, folosind uneori chiar strategii violente. Și ca într-un cerc vicios, aceste violențe, la rândul lor, îi fac inadaptați, nepopulari și marginalizați.

Consilierea elevilor care trec prin astfel de situații se face conform psihologului școlar prin două metode:

1. Se poartă discuții informale consilier școlar-elev, sau se organizează o întâlnire, în cadrul căreia are loc o discuție structurată, care poate fi sub forma unei abordări de ne-învinuire. Elevii - agresori, (în grup), sunt sensibilizați cu privire la încercarea prin care trece victima, sunt încurajați să propună o soluție responsabilă pentru situația creată și apoi, sunt monitorizați cum o aplică.

2. Metoda îngrijorării împărtășite. În cadrul aceste metode, consilierul școlar împărtășește în cadrul unor discuții individuale îngrijorarea pentru elevul-victimă și urmărește obținerea unei promisiuni de acționare pozitivă a agresorului, în interacțiunile ulterioare cu victima (abordarea este neamenințătoare).

Fără îndoială, orice tip de demers al cărei scop este descurajarea bullying-ului și cyberbullying-ului este foarte bine venit acum în școlile din România. Orice acțiune de prevenire și combatere a bullying-ului, nu numai că ar securiza mediul școlar, dar ar face ca elevii să nu simtă venirea la școală ca o povară, iar școala ca pe un loc în care se simt nefericiți.

Teoreticienii ne atrag atenția asupra faptului că agenţii care mediază interiorizarea valorilor sociale de către copil, sunt persoanele semnificative din viaţa lui, în primul rând părinții. Lumea socială a copilului este influențată de statutul socio-economic al persoanelor semnificative din jurul lor şi de profilul axiologic al acestora. Copilul va învăţa ceea ce adulții din jurul său consideră că

trebuie să înveţe şi se va raporta la aceleaşi valori pe care aceştia le promovează. „Faptul primar îl constituie actul social, care înseamnă interacțiunea unor organisme diferite, adică adaptarea reciprocă a conduitelor lor, în elaborarea procesului social. Putem găsi în acest proces, ceea ce numim gest, respectiv faze ale actului social, care aduc o adaptare a organismului, la reacția unui alt organism și care include atât o atitudine observabilă, cât și ceea ce se numește atitudine interioară" (G. H. Mead, 1934). Aşadar, copilul învaţă anumite comportamente, nu numai din experienţele directe, ci şi observând comportamentele altora şi consecinţele produse de acestea. Gândindu-mă la aceste considerații teoretice , pot afirma că bullying-ul și cyberbullying-ul nu apar pe un teren steril, ci în interiorul unor interacțiuni și relații. Odată cu trecerea copilului înspre adolescenţă şi tinereţe, personalitatea este mult mai independentă faţă de influenţele și sugestiile venite din exterior. (U. Şchiopu, 1984). Intrarea în socializarea secundară coincide cu trecerea la pubertate şi adolescenţă. În drumul către dobândirea unui statut socio-profesional, tânărul parcurge noi faze ale dezvoltării intelectuale. De regulă, pentru tânărul în devenire, e importantă legitimitatea sistemului axiologic promovat de el însuşi. Gândirea lui devine din ce în ce mai mult critic-dubitativă şi pretinde argumente raţionale pentru diferite practici, norme şi valori pe care le promovează societatea. Prin parcurgerea treptată a paşilor socializării, tânărul va deveni o persoană activă în relaţia cu sine însuşi şi cu ceilalţi, prin disponibilităţile pe care şi le cultivă.. Procesul de socializare este uneori anevoios, chiar dacă părinții se implică adecvat în procesul de educație, deoarece factorii de proximitate influențează conturarea sinelui. Uneori aceștia pot juca un rol negativ. Copilul consideră universul existenţial în care a apărut şi în care se dezvoltă „singura lume existentă şi imaginabilă" (Berger şi Luckman, 1967). Pornind de la această premisă, dacă copilul crește într-un mediu marcat de violență verbală, emoțională și fizică, nici nu-și poate imagina un altfel de mediu. Familia reprezintă cadrul ideal de dezvoltare a unui copil, este locul în care copilul își exprimă deschis emoțiile, învață să interacționeze cu ceilalți, inițial prin joacă, învață cum să câștige și să piardă și, nu în ultimul rând, învață să empatizeze cu ceilalți, cu animalele sau cu natura. Dar în familie, copilul poate învăța și comportamente de tip bullying. Dintre nevoile pe care copilul trebuie să și le satisfacă pe parcursul dezvoltării lui, pe lângă cele materiale, menționăm: nevoia de a empatiza cu cineva, nevoia ca părintele să manifeste flexibilitate în privința atitudinilor, regulilor, limitelor pe care i le impune. Nu trebuie neglijate nici răbdarea, nevoia de a i se acorda timp și atenție, în sensul de cunoaștere a preocupărilor copilului, de a nu schimba regula radical într-un timp foarte scurt. Relevanța celor „șapte ani de acasă" şi valoarea interacţională a modelului parental, sunt confirmate de studii riguroase de specialitate. Socializarea primară, care are loc în copilărie şi prin care individul, născut doar cu potenţialităţi, devine un membru activ al societăţii, se face prin achiziționarea de noi și noi cunoştinţe, deprinderi, atitudini şi comportamente. Depinde ce modele și valori îi oferă familia și societatea copilului. Astăzi, societatea, prin schimbările ei accelerate, a dat membrilor ei, așa cum se

poate observa, și o stare mai pronunțată de nervozitate și tumult. Expectanțele, aspirațiile și frustrările oamenilor, pot fi, fără îndoială, sursa acestor tensiuni și nemulțumiri. Acestea s-au propagat, de la adulți, la copii/tineri. Putem considera că, bullying-ul și cyberbullying-ul sunt expresia unor astfel de stări tensionate. Unele studii ne arată că până la 70% dintre școlari sunt afectați de bullying și cyberbullying. Alte statistici ne arată că situația este și mai gravă. Atunci când copiii opun rezistență în realizarea sarcinilor date de părinți sau fac exact contrariul, putem recunoaște comportamentul de căutare a puterii, dorința lor de a deține controlul. În astfel de situații tensionate, părinții se simt amenințați, provocați sau chiar intimidați. Sentimentul părintelui că pierde controlul asupra copilului, îl face să-și manifeste autoritatea prin amenințare și forțare. Și, iată cum, copilul are ocazia să experimenteze bullying-ul, chiar la el acasă. Copilul poate încerca să se răzbune pe părinții lui și îi rănește pe aceștia, prin anumite cuvinte, atitudini și comportamente, provocându-le, neplăcere, resentiment sau furie. Adulții răspund prin pedepsirea copilului, ceea ce nu face altceva decât să întărească comportamentul negativ al acestuia. În astfel de situații, extrem de delicate, părintele trebuie să știe cum este cel mai bine să intervină. Consilierii școlari pot veni în sprijinul părinților, prin intermediul unor tehnici specifice, pentru a-i ajuta să gestioneze situațiile dificile întâmpinate cu propriii lor copii.

Pentru elevi, să-și însușească și să experimenteze comportamente civilizate, să se autodisciplineze și să se responsabilizeze este foarte important. Cred că școala poate să antreneze elevii în activități bogate în conținut, mai ales în privința dezvoltării personale și a fructificării talentelor lor. De asemenea, școala poate dezvolta la copii sentimentul apartenenței la familie, la școală și la comunitate. Exersarea capacităților de rezolvare a problemelor, de a lucra în echipă și de a critica constructiv, ca abilități de viață, sunt de asemenea deosebit de importante. Toate acestea ajută copilul să se opună activ bullying-ului și cyberbullying-ului.

Bibliografie:

George Herbert Mead, *Mind, Self and Society,* 1934

Ursula Șchiopu, *Psihologia copilului,* 1984

Meloterapia în activitatea cu elevii cu tulburări emoționale și de comportament

Prof. Teodora Pantazi
Centrul Școlar de Educație Incluzivă Nr. 1 Oradea

Meloterapia sau terapia prin muzică poate fi definită ca fiind utilizarea muzicii şi a sunetelor într-o formă structurată pentru a promova starea de bine fizică, psihică, emoţională şi socială a individului.[1]

Cuvântul, care nu se găseşte neapărat în dicţionare generale sau medicale, poate fi acceptat ca o creaţie etimologică, derivând din *melos* şi *terapia*. *Melos*, după Platon, are trei părţi: cuvinte, armonie şi rimă, iar *terapia*, semnifică un serviciu făcut celor bolnavi, un remediu. Prin urmare, meloterapia este un termen nou pentru o terapie veche, ce presupune tratarea bolilor prin muzică.[2]

Terapia prin muzică nu este educaţie muzicală. Cu toate că prin terapia prin muzică adulţii sau copiii îşi pot însuşi anumite deprinderi muzicale de bază, de utilizare a unor instrumente, de reproducere a unor ritmuri, educaţia muzicală nu este obiectivul meloterapiei. În terapia prin muzică, muzica este utilizată iniţial pentru a stabili un contact cu copilul/clientul/elevul, în cazul nostru, iar ulterior, muzica este utilizată ca instrument, prin care ne adresăm acestuia în cadrul unui mediu securizant, indiferent de dificultăţile pe care le are. De exemplu, terapia prin muzică poate fi utilizată în activitatea cu copiii timizi, pentru a-i atrage într-o activitate sau, din contră, pentru a canaliza pozitiv, constructiv energia persoanelor foarte active. Terapia prin muzică de grup poate fi utilizată pentru a dezvolta deprinderi sociale cum ar fi: conştientizarea celorlalţi, aprecierea celorlalţi membri ai grupului, ascultarea celuilalt, aşteptarea rândului, formarea deprinderilor de conducere etc.[3]

Meloterapia se utilizează tot mai mult în ultimii ani în învățământul special, în recuperarea elevilor cu diferite tipuri de dizabilități sau în practica psihiatrică, dar elemente ale terapiei prin muzică se pot utiliza, cu obiective bine stabilite în cabinetul psihologului școlar sau la ora de Consiliere, având ca focus elevii cu tulburări emoționale sau de comportament.

---

[1] David Aldridge, Gustroff Dagmar, Lutz Neugebauer, *A Pilot study of music therapy in the treatment of children with developmental delay*, în Complementary Therapies in Medicine, Volume 3, Issue 4, October 1995, pp 197-205.
[2] R.M. Cooke *The use of music in play therapy*, în Journal of Music Therapy, no. 6, 1969, pp 12-14.
[3] Teodora Pantazi (coord.) *Strategii didactice moderne de recuperare a elevilor cu cerințe educative speciale,* ediția a II-a revizuită și adăugită, 2010, Editura Universităţii din Oradea, Oradea.

Forme ale terapiei prin muzică. Sesiunile de terapie prin muzică pot fi organizate individual sau în grup. *Terapia prin muzică individuală***,** implicând un client și un terapeut are o structură mai flexibilă, fiind potrivită pentru copii a căror adaptare la grup este mai dificilă în timp ce *terapia prin muzică de grup*, unde avem 1-2 terapeuți și, în medie, 8 participanți, păstrând o structură stabilă a grupului, oferă oportunitatea de a dezvolta abilitățile de comunicare și interacțiune socială. Ideal ar fi ca în formarea grupului alegerea elevilor să se realizeze în funcție de tipul problemelor cu care se confruntă aceștia, ținând cont să existe un echilibru între nivelul de dezvoltare al acestora și de abilitățile, respectiv diferențele de personalitate dintre membri.

Instrumente muzicale utilizate. Așa cum am menționat anterior, terapia prin muzică nu este educație muzicală, prin urmare nici instrumentele muzicale utilizate nu vor fi cele clasice, melodioase, ci mai degrabă instrumente de percuție: tobe, tamburină, clopoței, cinel, castanete, maracas, bețe acustice, xilofon, shaker, triangle etc. Aceste pot fi achiziționate, dar și confecționate din materiale reciclabile.

Principii în utilizarea terapeutică a muzicii. Literatura de specialitate face referire la câteva principii în utilizarea terapeutică a muzicii. Terapia prin muzică este *centrată pe client* (ceea ce nu înseamnă că este condusă de client, ci că se desfășoară în cea mai mare parte improvizând în funcție de nevoile și potențialul acestuia) și are la bază încrederea, confidențialitatea și acceptarea pozitivă necondiționată.

Terapeutul (consilierul, profesorul) ascultă, recunoaște și valorifică *expresia autentică a clientului (elevului, participantului):* instrumental, vocal, prin mișcare și gesturi, prin contactul vizual și expresia facială sau chiar prin tăcere.

Pe parcursul unei ședințe de terapie prin muzică, terapeutul/practicianul observă clientul, așteaptă ca inițiativa să vină din partea acestuia, ascultă sunetele produse de el și apoi îi răspunde.[4]

Obiectivele şi activităţile sesiunilor de terapie prin muzică se aleg în funcţie de nevoile şi potenţialul elevului/grupului.

Structura unei activități: 2-5 activități într-o sesiune, în funcție de scopurile propuse.

Începutul şi sfârşitul fiecărei sesiuni se marchează prin *cântecele de salut: cântecul de Bun venit (Bună ziua...numele copilului/copiilor) și cântectul de Rămas bun (La revedere...numele copilului/elevului)*

Organizarea temporală şi spaţială a sesiunilor:

- *frecvenţă:* (1-2/ori pe săptămână)
- *durată:* 20-30 min (individual), 45-60 min (grup)

[4] Teodora Pantazi, Ramona Kiss, Carmen Ilisie, Lavinia Gorgan, Laura Bochiș, Valeria Colesnicov, *Abordări alternative de integrare și recuperare a elevilor cu CES/TSI. Ghidul 1: Dezvoltarea emoțională prin terapie prin artă*, Editura Didactica Militans - Casa Corpului Didactic Oradea, 2023, Oradea

- *timp:* aceeaşi zi şi aceeași oră
- *spaţiu:* aceeaşi sală

Structura unei activități: 2-5 activități într-o sesiune, în funcție de scopurile propuse

Obiectivele şi activităţile stabilite prin ședințele de terapie prin muzică pot fi multiple și trebuie alese în funcție de nevoia și potențialul copilului/elevului sau a grupului.

Câteva dintre cele mai relevante **obiective** de atins prin meloterapie, în contextul prezentului articol sunt:

- dezvoltarea capacităţii de aşteptare/respectare a rândului;
- creşterea nivelului toleranţei la frustrare;
- diminuarea agresivităţii; utilizarea în scop pozitiv a pulsiunilor impulsive şi agresive;
- asumarea rolului de lider şi a responsabilităţii aferente;
- respectarea regulilor impuse în cadrul grupului;
- dezvoltarea abilităților de ascultare și concentrare a atenției.
- dezvoltarea capacităţii de exprimare a sentimentelor pozitive şi negative prin intermediul instrumentelor muzicale;
- dezvoltarea capacității de a se exprima liber, în relație cu alții;
- reducerea anxietăţii;
- dezvoltarea imaginaţiei şi a creativităţii;
- dezvoltarea stimei de sine şi a încrederii în forţele proprii;
- dezvoltarea sociabilităţii, prin participarea la activităţi de grup;
- dezvoltarea sentimentului de apartenenţă la grup;
- creșterea gradului de interacțiune în cadrul grupului și în afara lui;
- crearea unei stări generale de bine, de armonie.

În accepțiunea populară, meloterapia este asociată de cele mai multe ori cu audiția muzicală a unor melodii relaxante. În realitate există mai multe tipuri de **activităţi specifice** sesiunilor de terapie prin muzică, fiecare dintre acestea propuse cu scopuri clar definite și anume: e*xerciţii instrumentale, de ritm şi de interpretare*; e*xerciţii de audiţie şi mişcare;* e*xerciţii de dezvoltare a abilităţilor muzicale, exerciţii pentru voce.*

Procesul de planificare a activității. Sunt câteva întrebări simple, pe care orice terapeut/profesor trebuie să și le pună atunci când planifică o sesiune de terapie prin muzică:

- CINE este grupul ţintă? (nevoile şi potenţialul grupului/individului)
- CE fel de activitate ne propunem? (instrumentală, de interpretare şi de ritm; de audiţie şi de mișcare; de dezvoltare a vocii; combinată)
- DE CE ne propunem activitatea? (scopurile și obiectivele pentru grup sau persoana individuală)

- CU CE? (materiale/instrumente de care avem nevoie)
- CÂND folosim activitatea în timpul sesiunii? (activitate de încălzire, activitatea principală, sau activitatea de încheiere)
- UNDE desfăşurăm sesiunile? (spaţiu adecvat tipului de activitate propusă)
- CUM structurăm sesiunile? (flexibilitate, unii au nevoie de o structură mai mare decât alții)

Exemplu de activitate. Pentru a exprima mai clar principiile enunțate mai sus, în final vom exemplifica o activitate de terapie prin muzică de grup. Această activitate poate fi realizată atât cu un grup de elevi din învățământul special, cât și cu un grup cu elevi din învățământul integrat, care prezintă tulburări de comportament sau emoționale.

Obiectivele stabilite:

O1: Scăderea nivelului de toleranță la frustrare

O2: Utilizarea impulsurilor negative și agresive într-un mod pozitiv

O3: Dobândirea capacității de a-și aștepta și de a-și respecta rândul

O4: Dezvoltarea capacității de comunicare

O5: Respectarea regulilor impuse în cadrul grupului

O6: Dezvoltarea capacității de exprimare a emoțiilor

O7: Asumarea rolului de lider și a responsabilității aferente

O8: Dezvoltarea stimei de sine şi a încrederii în forţele proprii

Exercițiile propuse:

- Cântecul de „Bun venit”
- Prinde tamburina
- Crearea unui sunet de grup
- Dirijorul
- Conversația muzicală
- Cum mă simt azi?
- Conducătorul...sunt eu
- Cântecul de „La revedere”

Scenariul activității:

Obiective	*Etapele activității*	*Exerciții*
O3, O4, O6	Anunțarea temei și a obiectivelor	*Cântecul de „Bun venit”* (orice cântec, important este să se audă numele tuturor membrilor din grup)
O1, O2,	Captarea atenției	*Prinde tamburina* - Profesorul-coordonator foloseşte tamburina

O3, O5, O6		pentru a capta atenţia elevilor, pentru a-i antrena şi pentru a le deschide apetitul pentru joc. Acesta stă în mijlocul grupului şi întinde tamburina unui copil bătând un ritm. Copilul imită ritmul. Jocul se poate complica şi pentru a creşte suspansul, profesorul-coordonator poate să permită elevului să bată ritmul sau să retragă tamburina din faţa acestuia. Ritmul stabilit se va schimba în permanenţă.
O3, O4 O3, O5 O4, O6	Dirijarea învățării	*Crearea unui sunet de grup* - Fiecare membru al grupului își spune numele într-un mod dramatic adăugând și mișcare. Rândul merge în jurul cercului, grupul copiind sunetul și mișcarea. Fiecare copil copiază sunetul persoanei de dinaintea sa înainte de a spune sunetul/numele propriu. Fiecare copil contribuie cu un sunet și îl transmite persoanei următoare, care îl preia și adaugă sunetul propriu, în așa fel încât un sunet vocal neîntrerupt este transmis în jurul întregului cerc. *Dirijorul* - Elevii sunt invitaţi să-şi aleagă un instrument şi li se dă indicaţia de a cânta imitând mişcările profesorului-coordonator sau ale unui membru al grupului, ales să fie dirijorul. Dirijorul le face semne clare cu mâna pentru a dirija cântatul. Ex. ridicatul degetului arătător = pornire, o mâna ridicată = oprire, mâinile ridicate în aer = tare. Odată ce toţi cei care cântă au înțeles aceste semne, dirijorul poate începe muzica. Urmând semnele făcute de către acesta, membrii grupului cântă sau se opresc, cântă mai tare sau mai încet. *Conversaţia muzicală* - Câte doi membri ai grupului folosesc împreună un instrument muzical mare (de ex. toba, xilofonul) și au o „conversație” muzicală, cântându-și cu rândul unul altuia și ascultând cu atenție ceea ce „spune” partenerul. Dialogul poate fi o conversație (de ex. o ceartă, o discuție plină de entuziasm etc.). În acest exerciţiu e important ca bătăile tobei să fie însoţite şi de expresii faciale. Activitatea se poate desfăşura şi cu partenerii de comunicare aflaţi spate în spate, fără contact muzical, în acest fel intensificându-se expresivitatea muzicală.
O4, O6, O8	Asigurarea transferului în	*Cum mă simt azi?* – Fiecare membru al grupului îşi alege sau primește un instrument muzical. Profesorul coordonator îi cere

	învățare	pe rând fiecărui participant să exprime prin intermediul muzicii (instrumentului muzical) cum se simte: bucuros, supărat, furios, mulţumit, liniştit etc. Dacă nivelul intelectual al grupului permite acest lucru, membrii grupului identifică emoţia. Membrii grupului cântă la rândul lor emoţia respectivă, fiecare în stilul propriu şi cu instrumentul propriu.
O7, O8	Evaluarea elevilor	*Conducătorul…sunt eu* - Fiecare din membrii grupului va fi pe rând conducătorul jocului, iar grupul va respecta regulile impuse de acesta (instrumentul ales, exerciţiile).
O3, O4, O6	Încheierea activității Feedback-ul	Cântec*ul de „La revedere”* (orice cântec, important este să se audă numele tuturor membrilor din grup)

Dascălul creștin între datorie și dăruire

prof. dr. *Dana Platona*
Liceul Teoretic German *„Friedrich Schiller”,* Oradea

„Religia nu e o teorie, ci un mod de a fi.”
(Dumitru Stăniloae)

„Educația unui popor se câștigă și se păstrează cu anevoie și tot atât de lesne se și pierde și se compromite o asemenea moștenire, când de sus se dau exemple de neorânduială, de nedreptate și de incoerență.”
(Mihai Eminescu)

Misiunea profesorului de religie este aceea de îndrumător de suflete, mai ales acum în aceste vremuri tulburi pline de întrebări, dileme și angoase existențiale. De asemenea, școala e a doua Biserică, unde dascălul de religie încearcă să-L aducă pe Dumnezeu în sala de clasă. Prin multă dăruire și talent pedagogic, noi avem nobila misiune și imensa responsabilitate de a lucra atât cu ciclul primar în ochii cărora vezi iubirea, puritatea și seninătatea atunci când rostesc rugăciunile în timpul orei de religie, cât și cu adolescenții, frământați de o multitudine de întrebări, triști și temeri printre care cele mai importante am constatat că sunt: teama de a nu-și dezamăgi părinții, teama de a nu fi luat în râs de colegi, teama de a nu părea o personalitate ștearsă, teama de a nu reuși în viață etc.

De-a lungul carierei mele didactice mărturisesc că am predat în paralel, atât Limba și literatura română, cât și Religie ortodoxă. Profesorul de limba română, după părerea mea, are o misiune mult mai ușoară, deoarece el are rolul de a învăța elevul cum să dobândească cunoștințe și deprinderi noi. Personalitatea profesorului de limba română se face remarcată printr-o bună pregătire psihopedagogică și de specialitate, competența și autoritatea sa în fața clasei. În schimb profesorul de religie se transformă de multe ori într-o icoană în ochii copiilor și are nobila și dificila misiune de a fi alături de elevi în apele tulburi ale lumii contemporane.

În societatea contemporană putem observa că familia creștină a cunoscut transformări majore, în urma implementării normelor Uniunii Europene. În urma acestor implementări doresc să

mă opresc asupra faptului că pentru familia tradițională creștină s-a produs din păcate o criză reală de proporții. Multe familii au devenit monoparentale datorită plecării în străinătate la muncă a unuia dintre părinți și mai grave sunt situațiile în care a plecat mama. Aceste situații au cauzat grave tulburări în comportamentul copiilor. În aceste situații, când uneori familia nu mai poate să dea sentimentul apartenenței religioase, intervine sarcina deloc ușoară a profesorului de religie care adeseori se vede pus în situația de a consilia spiritual. Percepția despre creștinism, credință și Biserică a copiilor se formează în timpul orelor de religie. Observăm, așadar, că relația într-o comunitate dintre profesorul de religie – preot – și familie este deosebit de importantă.

În acest sens, doresc să menționez că în județul nostru s-au desfășurat o multitudine de activități în parteneriat cu Inspectoratul Școlar Județean Bihor, Episcopia Ortodoxă a Oradiei, Consiliul Județean Bihor, Centrul de Cultură al Județului Bihor, Facultatea de Teologie Ortodoxă ,,Episcop Dr. Vasile Coman" , Oradea, Liceul Ortodox „Episcop Roman Ciorogariu" Oradea, Asociația Părinți pentru Ora de religie – Filiala Bihor, Biblioteca Județeană, Palatul Copiilor Oradea și Muzeul Țării Crișurilor, având drept scop dezvoltarea spirituală a viitorului adult. În acest ansamblu de împrejurări, profesorul de religie reprezintă liantul care face legătura între ora de religie și pridvorul Bisericii.

Revenind în sala de clasă, intrăm din nou în zona expectanțelor ridicate în ceea ce privește prestația metodică și didactică a profesorului de religie. Aici, profesorul de religie, pe lângă virtuțile morale binecunoscute pe care le deține în contextul cultural și social, este impetuos necesar să dea dovadă de prestația unui profesor policultural, care posedă cunoștinte vaste și temeinice în urma unor studii îndelungate, care să facă față provocărilor și întrebărilor care vin din partea elevilor. În acest sens este deosebit de binevenită deschiderea spre interdisciplinaritate unde concursurile interdisciplinare: literatură și religie, artă și religie etc, permit dezvoltarea elementelor de factură spirituală prezente în toate ariile curriculare.

Prin vocația sa, profesorul de religie este cel care manifestă iubire și încredere în primul rând în Dumnezeu, iar apoi în elevii săi. Este în permanență conștient de importanța misiunii pe care o are și de datoria sa de a respecta și de a iubi elevii. A preda, orice materie, necesită multă răbdare, dar profesorul de religie trebuie să dețină în plus și darul răbdării și pe cel al smereniei. ,,În religie găsim cele mai luminoase și mai blânde livezi spirituale, dumbrăvi pure și binefăcătoare răcoare, flori de vis, dar tot în ea găsim și prezența implacabilă a meridianelor normative."[1] Prin optimismul său, educatorul creștin reușește să scoată în evidență calitățile copiilor și să le insufle multă încredere devenind adeseori un model pentru elevii săi. „Sufletul copilului este fraged, el este

[1]V. Băncilă , *Inițierea religioasă a copilului,* Editura Anastasia, București, 1996, p.82.

în mâna educatorului ca o pastă, pe care o poate modela după dorința sa , este o ceară pe care poate imprima foarte bine sigiliul."[2]

Dacă facem o analiză sumară în ceea ce privește viitorul, putem afirma că predarea Religiei în școli, constituie un aspect important în ansamblul celorlalte discipline prin faptul că nu aduce numai un plus de cunoștințe, ci vine ca o completare a acestora adăugând, de asemenea, noi forțe sufletești și contribuie, în mod cert, la o bună relație a omului cu Dumnezeu. Iar în ceea ce privește viitorul națiunii noastre, primează interesul nostru de a cunoaște religia, de a fi creștini practicanți și, nu în ultimul rând, de a ne cunoaște identitatea noastră națională.

[2]Sf. Ioan Gură de Aur, *Despre creșterea copiilor,* în vol. *Puțul și împărțirea de grâu,* Bacău, 1995, *passim.*

File de istorie ale învățământului confesional bihorean

Pr. prof. dr. *Ioan-Bogdan POP*
Colegiul Național „Octavian Goga”, Marghita

Unul dintre studiile reprezentative ale lui Petru E. Papp (protopop al Beiușului în perioada 1918-1945) care îl califică, dincolo de activitatea pastoral-misionară, drept cronicar și publicist, a fost redactat în *Biserica și școala*, într-o serie multiplă de articole, cu titlul „*Oameni şi lucruri din Beiuşul românesc*”, semnat cu pseudonimul *Senin*. Aceste studii au fost grupate în două părți: „*Preoții și activitatea lor*” și „*Învățătorii și activitatea lor*”.

Prima parte, dedicată preoților, a fost tipărită în perioada iunie-decembrie 1914, fiind împărțită în 12 articole, ce cuprind un valoros studiu istoric al confesiunii ortodoxe din Beiuș. Acestea au fost publicate în numerele 24, 25, 26, 27, 28, 29, 31, 33, 36, 37, 42 și 52, ale periodicului *Biserica şi şcoala*.

Partea a doua, cea referitoare la învățământ, a fost împărțită, la rândul ei, pe două tematici: *Starea şcoalelor confesionale din Bihor* (publicată în 3 articole, în numărul 3 din anul 1915 și numerele 13 și 14 din anul 1917) și *Înființarea şcoalei din Beiuş* (publicată în 7 articole, în numerele 9, 11, 12, 17, 18, 20 și 21 din anul 1918).

În cadrul acestor studii istorice, Petru E. Papp a furnizat informații importante, cu privire la învățământul local, datând de la sfârşitul secolului al XVII-lea. Atunci s-au înfiinţat cele dintâi şcoli parohiale, care aveau în centrul preocupărilor lor citirea şi scrierea cărţilor bisericeşti, cântarea liturgică şi tipicul. Din aceste şcoli au început să iasă „iscusiţi scriitori” de cărţi bisericeşti, care foloseau hârtia groasă din fabrica de la Feniş, scriind cu „slove frumoase, chirilice”.

Autorul a amintit de liturghierele scrise de dascălul Vasile Sporje din Răbăgani, care a continuat această meserie şi după ce a trecut la şcoala din Stracoş. Tot astfel de dascăli sârguincioşi, care răspândeau cărţile bisericeşti, scrise cu „răbdătoarea lor peană de gâscă”, se aflau şi la şcoala din Sâmbătşag şi Pomezeu. Apoi, cronicarul a mai consemnat că „din şcoalele parohiale s'au desvoltat şcoalele naţionale, fiecare naţiune având dreptul să fie instruită în limba maternă”.[1]

[1] *Biserica şi şcoala*, 1915, nr. 3, p. 17.

În continuare, el a mai prezentat urmările favorabile ale Răscoalei lui Horea, Cloşca şi Crişan, în urma căreia împăratul Iosif al II-lea, căutând să afle care au fost cauzele hotărâtoare ale izbucnirii răscoalei, a ajuns la convingerea că ea s-a produs din lipsa de cultură a poporului.

În consecinţă, monarhul a dispus luarea de măsuri imediate, ca în fiecare comună să se înfiinţeze câte o şcoală, la zidirea căreia să contribuie şi proprietarii moşiei. Pentru a-i atrage pe copii se impunea „să se caute apoi toate mijloacele potrivite prin cari copiii să îndrăgească cartea, lăudând şi distingând pe cei sârguincioşi”.[2]

Primari sau juraţi comunali puteau deveni doar cei „ştiutori de carte şi scrisoare”, dispoziţie despre care Petru E. Papp conchidea că este iluzorie, afirmând că „și în zilele noastre, în cele mai multe sate, primarul în loc de iscălitura lui, apasă numai sigilul înaintea crucei culcate. Şi e un secol şi mai bine de atunci!...”.[3]

Secolul al XIX-lea înregistra transformări semnificative pe plan cultural. De certă importanţă a fost înfiinţarea Preparandiei din Arad (în anul 1812) „unde se creştea un contingent mare de învăţători pentru şcoalele din Bihor”.[4]

Autorul a făcut următoarele referiri cu privire la acest important factor cu impact culturalizator: „Având acum preparandia noastră, în fruntea ei bărbaţi cu pregătiri frumoase şi orizonturi largi, razele de cultură străbăteau mai luminos şi în părţile bihorene”.[5]

Pentru a veni în sprijinul şcolii româneşti, „Locotenenţa domnească” s-a simţit îndatorată să adreseze comitatului Bihor, la 1813, un *intimat*, în care solicita organizarea definitivă a şcolilor pentru români. Se preciza că domeniile sunt obligate să ofere gratuit loc de clădire pentru şcoală, aproape de biserică şi, întrucât comuna era săracă, clădirea să se facă pe cheltuiala domeniului.

Ca o continuare a intimatului din 1813, Congregaţia comitatului stabilea, în 1816, programul învăţătorului, „obligându-l să propună cetirea şi scrierea română, economia câmpului, igiena, îndemnând copiii la curăţenie, iar prin ocupaţiuni potrivite judecăţii lor să-i desveţe de lenevire”.[6]

Autorul subliniază importanţa hotărârilor congregaţiunii din anul 1816:

„Din ele transpiră o părintească bunăvoinţă faţă de noi. Se iau dispoziţii, ca preoţimea noastră să fie recrutată din elemente bune, cu dragoste pentru şcoală. Şi să aplice numai învăţători absolvenţi de Preparandie. Poporul să fie constrâns la lucru în sărbători nerecunoscute de lege. În locul alfabetului chirilic să se introducă cel latin”.[7]

---

[2] *Ibidem*, p. 17.
[3] *Ibidem*, p. 17.
[4] *Ibidem*, p. 17.
[5] *Ibidem*, p. 17.
[6] *Ibidem*, p. 17.
[7] *Ibidem*, p. 17.

Petru E. Papp aprofunda ideea că, prezența în comunitățile bihorene a entităților de promovare a culturii românești, era o stringentă necesitate. Abia după multe strădanii, în satele româneşti s-au înfiinţat şcolile confesionale, în care „au învăţat bucoavnele mulţi mecenaţi de ai noştri, cum a fost un Faur, un Gozsdu şi un Zsiga”.[8]

El a mai arătat că nepriceperea şi sărăcia i-au oprit pe loc, pe români şi, din nefericire, tot acestea îi urmăreau, pas cu pas, ca o „vedenie ucigătoare”. După un veac de la congregaţia din 1816 s-a „înmulţit” clasa intelectuală, dar la sate, „după multe decenii de îndrumări sănătoase, numărul analfabeţilor a rămas înspăimântător de mare”.[9]

În încheierea demersului său, Petru E. Papp făcea trimitere la un învățat francez care afirmase: „*Dați-ne preoți luminați și voiu reforma lumea!*”.[10] În același raționament, autorul și-a exprimat viziunea asupra necesităților învățământului din epoca sa: „De aceia zic și eu. Dați-ne preoți pregătiți pentru necesitățile noastre religioase și culturale și se va schimba spre înflorire și viața religioasă a țăranului român din Bihor”.[11]

Acest studiu aprofundat, de cercetare a trecutului comunității bihorene, pe care l-a făcut timp de 4 ani, l-a consacrat drept un veritabil istoric, cu un apetit remarcabil de a cunoaște și păstra realitățile românești.

Interesul protopopului beiușean, pentru consemnarea în scris a evenimentelor istorice, reiese şi din răspunsul justificativ pe care l-a dat, într-un anumit context, când a fost întrebat de ce este atât de preocupat de trecut: „Sunt şi eu al trecutului şi trecutul se uită aşa de repede. Eu îl reîmprospătez, pentru frumuseţea lui, pentru duioşia şi amintirile plăcute ce mă leagă de el”.[12]

Anexă documentară:

O carte vechie

Îndeletnicindu-mă cu adunarea de documente privitoare la trecutul bisericilor din protopopiatul Beiuş, am dat de urma unor însămnate acte cari erau aruncate cu o nepăsare nescuzabilă printre cărţile prăfuite ale bisericilor noastre.

Şi până nu se va da posibilitatea să le utilizez voi da la iveală unele dintre ele.

[8] *Ibidem*. p. 18.
[9] *Ibidem*, p. 18.
[10] *Biserica şi şcoala*, 1917, nr. 14, p. 121.
[11] *Ibidem*, p. 121.
[12] Gavril Hădăreanu, *Torţe arzânde în ţara Beiuşului*, Editura Buna Vestire, Beiuş, 1995, p.552.

Se ştie, că prin secolul al XVIII-lea erau în Bihor şcoli săteşti bune, învăţătorii se ocupau şi cu scrierea de cărţi bisericeşti. Aşa pe la 1730 dascălul din Răbăgani, Vasile Sporse, scria liturghiere.

Preoţii din Beiuş se îndeletniceau, de asemenea, cu astfel de scrieri. Popa Iosif din Beiuş pe la anul 1753 scria o „Cazanie" la oameni morţi. Hârtia e liniată şi pe ea se culcă slove chirile, curate şi frumos rotunjite. Aşa-i întreaga carte de la început până la sfârşit. Tiparul nu putea să execute mai bine tipăritura decât mâna lui Iosif „dinu oraşu dinu Beiuş".

Am căutat să confrunt cartea aceasta cu alte „Cazanii", dar n'am găsit nici una, care să aibă asemănare din care ar ieşi că e o simplă copie. Socot, că-i originală, nu numai scrisă, ci alcătuită de Popa Iosif din Beiuş.

De altfel, el adaugă la sfârşitul cărţii următoarea notiţă.

Scrisamu eu Popa Iosifu din Oraşu din Beiuşu întru anii de la Domnulu Hristos 1753. Aceasta carte de învăţătură la Preuţi şi oameni morţi la coconi ce-s pristeviţi. Şi întru acestu anu au fostu Patruzeci de mucenici joi întâe săptămână în pos(t) Blagoveşteniile a treia săptămână sâmbăta. Şi sfântulu mucenic Georgie în zua de Paşti şi Sfinţii apostoli o săptamână şi trii zile zua loru joi. Şi comişii carii au venitu de la împărăţie au tematu toată cămpia înainte şi Pomeseul apoi s-au dusu înnapoi. Noi amu ramasu netemaţi înaintea lor. Iară eu Popa Iosifu foarte mă rog cinstiţilor Preuţi de veţi afla sminteală în slove au în cuvantu să iertaţi să îndreptaţi ca să aveţi spăsenie.

Cartea e în posesiunea părintelui Vasile Nicoruţa din Cusuiuş. Dau la vale una dintre aceste „Cazanii" cu ortografia în care e scrisă*). Poate vreun cercetător iscusit îmi va putea da desluşirea, că este cartea originală sau nu.

Petru E Papp.

Biserica şi scoala, 1911, nr. 52, p. 6.

Prin cuvânt, faptă și cânt să preamărim pe Domnul!

prof. *Luminița Prahanca*
Colegiul Național *„Octavian Goga”*, Marghita

Acest proiect educativ a fost organizat în școala noastră în anul școlar trecut, în parteneriat cu Parohia Ortodoxă Marghita I. Activitățile s-au desfășurat în cadrul Concursului național Catehetic ***Tinerii și vârstnicii să laude numele Domnului!*** Ca profesor de Religie m-am bucurat că pot să îi aduc pe elevii mei mai aproape de biserică, mai aproape de Dumnezeu.

În cadrul proiectului au fost îmbinate armonios activitățile care s-au desfășurat în școală, în biserică și în comunitate. Astfel, icoanele pe sticlă realizate de elevii de la Cercul de pictură au fost expuse la biserică în Duminica Ortodoxiei. Expoziția a fost cu vânzare, banii obținuți fiind folosiți pentru achiziționarea de alimente pentru persoanele de la Centrul de bătrâni Caritas.

Deosebit de apreciate de către copii au fost catehezele susținute de părintele Constantin

Filip. Temele prezentate despre: cinstirea părinților și despre importanța Spovedaniei și a Împărtășaniei în viața creștinului au completat cunoștințele religioase ale copiilor. Acestea au fost aplicate și dovedite prin fapte bune. Elevii din clasele primare au realizat felicitări pentru mame și bunici, apoi, pregătiți de doamna învățătoare Ioana Bențe, au susținut un program de pricesne, cântece și poezii prin care și-au manifestat recunoștința față de părinți și față de Maica Domnului, ocrotitoarea tuturor.

Despre importanța protejării creației lui Dumnezeu și a păstrării mediului curat, copiii au aflat din excursia pe care au făcut-o în Săptămâna *Școala Altfel*, la Suplacul de Barcău, la firma Stilo-Evora. Aici, elevii au primit explicații de la domnul director al firmei, Claudiu Faur, un bun creștin al parohiei noastre.

Iubirea față de aproapele a fost dovedită prin activitatea de la Centrul de îngrijire a vârstnicilor Caritas, când elevii din clasa a VIII-a A au adus un zâmbet și o vorbă de alinare persoanelor din acest centru. Copiii au aflat de la doamna asistentă despre provocările, dar și despre frumusețea meseriei de asistent social.

Consider că proiectul ***Prin cuvânt, faptă și cânt să preamărim pe Domnul!*** și-a atins scopul, deoarece activitățile au fost foarte apreciate de copii, care au colaborat în împlinirea faptelor bune și au adus slavă și mulțumire lui Dumnezeu.

IMPRESII ALE ELEVILOR

Mă bucură faptul că în cadrul proiectului am avut ocazia să particip la o serie de activități precum: activitatea de la Cercul de pictură, expoziția de icoane de la biserică, catehezele prezentate de preoți, activitatea de confecționare a felicitărilor oferite mamelor și bunicilor și programul de 8 Martie.

Mărturisesc că pe mine m-au surprins cel mai mult cuvintele de învățătură transmise de

preoți și activitățile de creație organizate în biserică. Am avut ocazia să oferim felicitările realizate de noi, mamelor și bunicilor. Am înțeles că bunătatea este un dar, pe care oferindu-l celorlalți, ne îmbogățim sufletește.

În cadrul acestui proiect, noi am învățat să fim buni în orice clipă, să dăruim, să iertăm și să ne rugăm neîncetat. Bunul Dumnezeu să ne binecuvânteze cu bunătatea Sa!

(Daria Maria Molnar, clasa a IV-a A)

Aceasta a fost o experiență minunată pentru mine, mai ales că am avut ocazia de a participa la niște activități superbe, care mi-au lăsat amintiri pe care, cu siguranță, nu le voi uita niciodată. Printre aceste activități se numără și: interpretarea cântecelor pentru mame, colaborarea cu colegii pentru obținerea frumoasei poezii, împărțirea felicitărilor femeilor din biserică și altele.

Mi-aș dori ca acest proiect să se repete, atât pentru clasa noastră, cât și pentru generațiile viitoare. Cel mai mult am apreciat atmosfera liniștită și plină de iubire din interiorul bisericii.

(Doriela Iuhas, clasa a III-a A)

În dimineața zilei de luni, 27 martie, clasa noastră a mers, în cadrul proiectului catehetic la sediul companiei Stilo- Evora. Am fost însoțiți de părintele Constantin Filip, care ne-a spus cu căldură că, orice meserie e importantă, referindu-se la cuvintele Sfintei Scripturi. La Suplacul de Barcău, am văzut stația de management a deșeurilor, în jurul căreia erau multe sonde petroliere în funcțiune. Am fost impresionat de complexitatea modului de a readuce solul la starea dinaintea poluării.

(Florin Iuhas, clasa a VIII-a A)

Datorită proiectului *Prin cuvânt, faptă și cânt să preamărim pe Domnul!* am avut ocazia de a vizita firma Stilo-Evora. Întâi, am fost întâmpinați cu multă dragoste la sediul de la Marghita, de către domnul director și de colegii dânsului. Aici, am vizionat un filmuleț despre firmă și am primit un instructaj despre ce vom face la stația de la Suplacul de Barcău. Pentru mine a fost o experiență foarte frumoasă și interesantă, deoarece am văzut lucruri noi și am cunoscut persoane deosebite.

(Alex Bistran, clasa a VIII-a A)

Joi, 30 martie 2023, noi, clasa a VIII-a A, alături de doamna dirigintă Luminița Prahanca, am desfășurat o activitate de voluntariat la Biserica Albă și la Caritas, în cadrul Săptămânii *Școala*

Altfel. La biserică, părintele Filip Constantin ne-a vorbit despre importanța Spovedaniei și a Împărtășaniei, precum și despre credința lucrătoare prin iubire.

Împreună cu părintele am plecat la Caritas, unde am dus alimente persoanelor aflate în îngrijire acolo. Ne-au emoționat privirile bunicilor, pe chipul cărora se vedea bucuria pe care le-am adus-o în preajma sărbătorilor. Cred că pentru toți a fost o zi emoționantă! Îmi doresc ca Biserica să organizeze mai multe activități, cum au fost cele din cadrul proiectului *Prin cuvânt, faptă și cânt să preamărim pe Domnul!*

(Andra Bokra, clasa a VIII-a A)

Activitatea la care am participat cu ocazia „Școlii Altfel" a fost o experiență complet unică, atât spirituală, cât și morală. Organizatorii ne-au transmis prin spusele lor, importanța bunătății și a oferirii dragostei celor neajutorați, în împlinirea desăvârșită a unei vieți religioase. Vizita la biserică ne-a trezit în suflete iubirea față de Dumnezeu, iar activitatea la Caritas ne-a transmis emoțiile de singurătate și tristețe simțite de persoanele vârstnice, ambele având un rol important în a ne comunica lecții importante despre viață. Astfel, această activitate ne-a ajutat să le oferim înțelegere semenilor noștri și să respectăm cu seriozitate predicile ascultate la biserică. Doresc ca în viitor să am oportunitatea să particip la proiecte și activități, precum *Prin cuvânt, faptă și cânt să preamărim pe Domnul!*

(Mara Pop, clasa a VIII -a A)

Repere ale culturii și spiritualității mesopotamiene

prof. dr. *Gelu-Daniel Serea*
Colegiul Național *„Emanuil Gojdu”* Oradea

Fenomenologia mesopotamiană reprezintă un domeniu vast care implică elemente de natură cronologică, socială, culturală și religioasă și care de-a lungul timpului, prin intermediul descoperirilor arheologice, a devenit parte integrantă a Istoriei Universale.

Din punct de vedere etimologic, termenul *„Mesopotamia”*, provine din limba greacă de la prepoziția *„μέσος”*[1] însemnând *„între”* și substantivul *„ποταμός”* tradus prin cuvântul *„râu”*[2]. Astfel denumirea vechiului spațiu mesopotamic derivă de la arealul geografic în care a fost localizat acesta, înțelegându-se prin *„Mesopotamia”*, teritoriul sau mai exact *„țara dintre râuri”.*

Deși nu a existat niciodată o țară cu acest nume, denumirea fiind mai degrabă una convențională, dată de către istoricii antici greci, Mesopotamia rămâne în conștiința internațională ca fiind spațiul antic cuprins între fluviile Tigru și Eufrat. Este vorba de: *„...o zonă lungă de circa 1000 km, zonă cultivabilă care se învecinează la nord cu Armenia, la apus cu deșertul Siriei, la răsărit cu munții Zagros, iar la miazăzi cu Golful Persic (care în antichitate pătrundea cu mult mai adânc în continentul asiatic)*[3]. În mod concret discutăm din punct de vedere cartografic, despre un teritoriu cuprins între cele două fluvii menționate anterior și care era întins pe o suprafață de aproximativ 1000 km lungime și 400 km lățime, aflat în prezent aproape în totalitate pe teritoriul Republicii Iraq, considerat a fi: *„leagănul primelor civilizații”*[4].

Acest spațiu are o climă care evoluează din zona de nord de la cea deșertică înspre cea subtropicală la sud, săracă în precipitații și deosebit de aridă în timpul verii, însă, mai blândă în anotimpul rece și care datorită aluviunilor fluviale, a permis așezarea aici a unor populații încă din perioadele ancestrale, în vederea practicării unei agriculturi prospere: *„...flora și fauna Mesopotamiei s-au dezvoltat pe un sol aluvionar format de depozitele Tigrului și Eufratului”*[5].

---

[1] Ofelia Kostan, *Dicționar grec-român*, Editura Tomis, Constanța, 1999, p. 219
[2] *Ibidem*, p. 402
[3] Constantin Daniel, *Civilizația Asiro*-babiloniană, Editura Sport-Turism, București, 1981, p. 13
[4] Ovidiu Drimba, *Istoria culturii și civilizației*, Editura Vestala, București, 2003, p. 72
[5] Constantin Daniel, *op. cit.*, p. 22

Condițiile prielnice organizării și susținerii vieții în societate a făcut ca acest spațiu să fie populat de-a lungul timpului de unele neamuri care au dat naștere în mod ulterior culturilor: *sumerină* și *asiro-babilonină*[6].

Existența spațiului și a civilizației mesopotamiene sunt cunoscute încă din Antichitate, însă doar în mod superficial și aceasta datorită lacunarismului cu care parvin informațiile în această epocă. Putem spune că adevărata cunoaștere a fenomenologiei mesopotamiene se datorează în mod accidental întâmplării, marea majoritate a descoperirilor arheologice în domeniu realizându-se în urmă cu aproximativ un secol și jumătate[7]. Aceste descoperiri au dus la concluzia general valabilă că în acest spațiu s-au perindat rând pe rând popoare precum: *sumerienii, akkadienii, guții, amoriții*, numiți și *babilonieni, cassiții* și *asirienii,* pentru ca într-un final să vorbim de reafirmarea autorității *babilonienilor*, care în cele din urmă au fost înfrânți în anul *539 î.e.n.* de către *Cyrus,* conducătorul perșilor.[8]

Periplul istoric rezultat în urma valurilor de populații cuceritoare menționate anterior, a dus la cristalizarea în spațiul despre care discutăm a unor mari civilizații, fie de factură nesemitică, fie de factură semitică, puternic legate între ele și care s-au influențat în mod reciproc, dând naștere marii civilizații mesopotamiene, întinsă pe parcursul a mai bine de trei milenii[9].

Sumer este denumirea generică și care face referire oarecum impropriu la prima populație despre care se știe că s-a așezat în acest spațiu, dând naștere unei civilizații puternic marcate de accente de originalitate. Spunem impropriu pentru că sumerienii, care s-au așezat în partea sudică a ținutului cuprins între fluviile Tigru și Eufrat nu s-au intitulat niciodată așa. Ei își spuneau potrivit descoperirilor în domeniu *„Kengi”*, pe când denumirea cunoscută de noi și pronunțată sub forma de *„Sumer”*, sau *„sumerian”* se pare că este de factură akkadiană, din care ulterior evoluează forma ebraică *„Sinear”*[10].

Sumerienii au apărut cu aproximație în acest spațiu undeva în mileniul al IV-lea înaintea erei noastre, fiind o populație de origine necunoscută[11] , dar despre care se știe că vorbea o limbă aglutinantă, asemănătoare cu cele turcice, probabil făcând parte din marea familie indo-europeană[12]. *„Sumerienii, erau scunzi, de tip picnic şi brahicefali. Nu s-a putut stabili cărui grup de limbi aparţine sumeriana, deşi cunoaştem bine această limbă aglutinantă. Trebuie remarcat că limbile aglutinante se vorbeau în Caucaz, de unde ar fi putut să coboare de-a lungul văii celor două fluvii, Tigrul şi Eufratul, strămoşii sumerienilor. Dar o serie de termeni sumerieni se găsesc*

[6] Pr. Conf. Dr. Alexandru Stan, Prof. Dr. Remus Rus, *Istoria Religiilor*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1991, p. 79

[7] Sabatino Moscati, *Vechi Imperii ale Orientului*, Editura Meridiane, București, 1982, p. 46

[8] Pr. Conf. Dr. Alexandru Stan, Prof. Dr. Remus Rus, *op. cit.*, pp. 80-81

[9] Ovidiu Drimba, *Istoria culturii şi civilizaţiei*, Editura Vestala, București, 2003, p. 73

[10] Constantin Daniel, *op. cit.*, p. 15

[11] Mircea Eliade, *Istoria credinţelor şi ideilor religioase*, Editura Științifică, București, 1991, p. 64

[12] Ovidiu Drimba, *op. cit.*, p. 73

și în limbile turcice vorbite în Asia Centrală (cum ar fi de pildă „dingir", zeu), limbi care au, de altfe,l și unele similitudini cu sumeriana"[13]. Tot în acest sens un reputat orientalist lansează ipoteza că: *„Este posibil ca înainte de sosirea lor (a sumerienilor), în Sumer să fi existat aici un imperiu vast a cărui civilizație depășea cu mult pe a lor"*[14].

Indiferent de spațiul din care au migrat sumerienii în Sumer și indiferent de originea lor etnică, în mod indiscutabil ei sunt autorii primei civilizații cunoscute a umanității, în sensul concret al cuvântului. Dovadă în acest sens stau orașele stat pe care le-au construit, ca de exmplu *Nippur, Uruk, Ur, Lagaș, Larsa* sau *Umma*[15] și în care societatea, cultura și religia sumerienilor a înflorit la cote considerabile.

Această civilizație s-a dezvoltat în spațiul mesopotamic în perioada celui de-al III-lea mileniu î.e.n., fiind marcată de o puternică luptă pentru supremație a orașelor stat[16]. Fenomenul a dus în cele din urmă la o cristalizare relativă a societății sumeriene unde: *„...suveranitatea consta în ultimă analiză într-o adunare de membri ai comunității, care rezolva conflictele interne, decidea asupra chestiunilor care priveau războiul și pacea, în caz de necesitate, putând încredința autoritatea supremă unuia din membri săi pentru o perioadă limitată"*[17]. Prima menționare cu privire la acest lucru o găsim în mod concret în inscripțiile referitoare la *Enmebaragesi*, rege al *cetății Kish*, care a trăit în jurul anului *2650 î.e.n.*[18]

Viața vechilor sumerieni era marcată de un profund caracter sincretist, care reliefa osmoza dintre religie și cultură până la identificare. Astfel, vom vedea că toate elementele culturale, fie că vorbim de literatură, fie că vorbim de artă sau arhitectură sunt realizate sub influența religiosului. Primele texte literare sumeriene sunt eminamente legate de dimensiunea metafizică, accentuând elemente teologice de factură teogonică, cosmogonică, antropologică, pnevmatologică și nu în ultimul rând cultică. Dintre acestea menționăm: *„Enuma eliș", „Epopeea lui Ghilgameș", „Adapa, Etana și Vulturul"* etc[19]. De asemenea, întreaga viață a societății sumeriene se desfășura în mod concentric în jurul templului, având ca element principal construcția în formă de *„zigurat"*[20].

Cronologia existenței civilizației sumeriene se desfășoară pe parcursul mai multor perioade de timp, numite în mod generic epoci. Acestea sunt:

---

[13] Constantin Daniel, *op. cit.*, p. 15
[14] S.N. Kramer, *Istoria începe la Sumer*, Editura Enciclopedică Română, București, 1962, p. 67
[15] Acad. Prof. Andrei Oțetea, *Istoria lumii în date*, Editura Enciclopedică Română, București, 1969, p. 11
[16] Sabatino Moscati, *Vechi Imperii ale Orientului*, Editura Meridiane, București, 1982, p. 47
[17] *Ibidem*, p. 47
[18] *Ibidem*, p. 48
[19] Pr. Conf. Dr. Alexandru Stan, Prof. Dr. Remus Rus, *op. cit.*, p. 82
[20] Ovidiu Drimba, *op. cit.*, p. 74

1) *Epoca Uruk (3000-2800 î.e.n.)*, pe parcursul căreia apar primele zigurate, cât și primul calendar solar cunoscut; tot în această perioadă este răspândit sistemul sexagesimal care va fi combinat ulterior cu cel zecimal; se practică topirea metalelor prețioase[21];

2) *Epoca culturii de la Djemet Nasr (2800-2600 î.e.n.)*, în care Mesopotamia se află în plină expansiune comercială, fiind menționată pentru prima dată practica sclaviei în acest spațiu;

3) *Epoca Mesilim (2600-2500*), când Nippur devine principalul centru religios al Sumerului;

4) *Epoca a Ur-ului (2500-2360 î.e.n.),*

5) *Epoca Umma (2360-2330)*, marcată de centralizarea puterii în mâna lui *Lugalzaggisi* și întemeierea primului imperiu mesopotamian[22].

Această lungă perioadă de timp a luat sfârșit când *Sargon I al Akkad-ului (2334-2279 î.e.n.),* cucerește Sumerul, unificându-l cu regatul său[23].

Moștenirea sumeriană lăsată posterității scoate în evidență o civilizație organizată în cele trei forme ale orânduirii sociale, feudală, proletară și sclavagistă, civilizație care practica agricultura și comerțul și care totodată era preocupată de literatură, artă, arhitectură și științe, manifestând un real interes pentru matematică, dovadă în acest sens stând utilizarea calculului sexagesimal, pentru fizică și mecanică, prin descoperirea roții folosite la olărit și a roții carului, alături de implementarea unui sistem de irigații controlat artificial, pentru astronomie, sumerienii fiind primul popor cunoscut în istorie care aveau un calendar și pentru medicină, într-o formă rudimentară.

Ulterior, această civilizație a predat ștafeta politică, unui neam cuceritor, venit din nord; este vorba de: *akkadieni.*

Sfârșitul hegemoniei sumeriene în bazinul mesopotamic, înseamnă începutul afirmării unui alt popor, venit de undeva din nord, coborâtor din munți, în mileniul al III-lea î.e.n. Este vorba de o populație de factură semitică, diferită față de sumerieni, nu numai ca rasă, ci și ca limbă. Această populație, a întemeiat o serie de orașe înfloritoare cum ar fi: *Akkad, Kiș, Babilon, Opis*, atingând apogeul în timpul domniei lui *Naram-Sin (2272-2235 î.e.n.)*[24].

În ciuda faptului că sursele istorice cu privire la epoca imperiului din Akkad, abundă în detalii, încă nu s-a putut identifica în mod precis locul în care a fost așezat Akkadul[25], iar relatările cu privire la viața lui Sargon I, amestecă realitatea cu imaginarul.

---

[21] Vojtech Zamarovsky, *La început a fost Sumerul*, Editura Albatros, București, 1981, p. 209
[22] Acad. Prof. Andrei Oțetea, *Istoria lumii în date*, Editura Enciclopedică Română, București, 1969, p. 11
[23] Ovidiu Drimba, *op. cit.,* p. 77
[24] *Ibidem*, p. 77
[25] Constantin Daniel, *op. cit.,* p. 24

Cert este faptul că în această scurtă perioadă de supremație akkadiană, sunt introduse unele reforme cu caracter comercial, ca de exemplu utilizarea unor măsuri unitare în tot imperiul atât pentru lungime cât și pentru greutate[26]. De asemenea, *„unificarea celor două mari state – Sumerul și Akkadul – a dus la amplificarea sistemului canalelor de irigație, sistem fundamental pentru economia țării; la intensificarea relațiilor comerciale cu alte țări și la înființarea unei armate permanente de 5400 de soldați."*[27].

Finalul și prăbușirea tânărului stat akkadian, are loc în urma atacurilor repetate ale guților, care apar de la răsărit, oameni cu fața albă, a căror origine etnică nu se cunoaște[28] și care vor pustii Mesopotamia în jurul anului *2150 î.e.n.*, stăpânind acest teritoriu, mai bine de un secol.

Este foarte interesant faptul că o bună parte a populației sumeriene din zonele invadate de guți, a fost tolerată de către aceștia, datorită faptului că a acceptat să le plătească tribut[29].

Ulterior, *„...din nord va veni un alt val de popoare semitice, amoriții, care va transforma regatul în ruine. Prima dinastie din babilon va fi amorită (1830-1530 î. Hr.). Cel mai important rege al acestei dinastii a fost Hamurabi. El a trăit în jurul anului 1700 î. Hr. și a extins granițele imperiului, înlocuind vechile zeități sumeriene cu altele babiloniene. De la Hamurabi ne-a rămas un vestit cod de legi"*[30]. Deși Hamurabi, în mod incontestabil este cel mai mare rege al perioadei amorite și a primului regat babilonian din Mesopotamia, rămânând în istorie cu renumele de mare legiuitor, el a fost mai mult decât atât, în perioada domniei sale având loc unirea Mesopotamiei, în jurul Babilonului, care devine cel mai important oraș. *„Domnia lui este caracterizată nu atât printr-o politică de cuceriri, cât printr-o înțeleaptă operă de organizare internă pe toate planurile, activitate care a culminat cu cea mai importantă operă juridico-administrativă a Orientului Antic, Codul de legi care îi poartă numele*[31]. Hamurabi domnește între *(1728-1686 î.e.n.)*, după domnia sa imperiul său intrând într-o perioadă de decădere, în timpul urmașilor săi Mesopotamia triburile montane ale *cassiților*, ocupând Mesopotamia timp de *50 de ani*[32].

Perioada tranzitorie marcată de prezența akkadienilor, guților, arameilor și a kasiților și care se întinde pe parcursul a mai multor secole este încheiată prin apariția pe firmamentul istoriei, în Mesopotamia, a *asirienilor*. *„Construită ca un stat puternic...Asiria își începe afirmarea ei progresivă asupra altor puteri din Orientul apropiat, în secolul al XIV-lea. În jurul anului 1100,*

[26] *Ibidem*, p. 26
[27] Ovidiu Drimba, *op. cit.* p. 77
[28] Constantin Daniel, *op. cit.*, p. 32
[29] Ovidiu Drimba, *op. cit.*, p. 78
[30] Pr. Conf. Dr. Alexandru Stan, Prof. Dr. Remus Rus, *op. cit.*, pp. 80
[31] Ovidiu Drimba, *op. cit.*, p. 79
[32] *Ibidem*, p. 79

Tiglatpalassar I, invadează la nord Anatolia, cucerește regiunea nairilor și ajunge la Marea Neagră; pătrunde la vest în Siria, o străbate și ajunge la Marea Mediterană"[33].

Hegemonia asiriană în Mesopotamia va dura până în anul *625 î.e.n*, perioadă în care îi menționăm pe *Tiglatpalasar al III-lea (745-727 î.e.n.)*, marele reformator, *Sargon al II-lea (722-725 î.e.n.)*, întemeietorul ultimei dinastii asiriene, *Senacherib, (704-681 î.e.n.)*, cel care va asedia Ierusalimul, cât și pe inegalabilul *Assurbanial al II-lea (668-626 î.e.n.)*, căruia îi datorăm celebra *Bibliotecă de la Ninive (22000 tablete de lut)*, a cărei descoperire, a dus la cunoașterea în detaliu a civilizației, culturii, societății și a credințelor mesopotamiene[34]. *„Culmea expansiuni asiriene este extinsă în secolul al VII- lea î.e.n. Armatele lui Assarhadon au pătruns în Egipt și l-au cucerit. Suntem în 671, un an memorabil: pentru prima oară, în milenara dispută între cele două văi ale fluviilor, una iese victorioasă; pentru prima dată, fie și pentru un moment, Orientul Antic se unește într-un singur imperiu și dominarea celor patru părți ale pământului devine, dintr-o aspirație o realitate"*[35].

Asiria își va manifesta supremația asupra Egiptului timp de 20 de ani, încheindu-și perioada hegemonică în anul *612 î.e.n.*[36], când după ce a supus o bună parte din lume, va cădea sub loviturile *mezilor* conduși de *Kyaxares*[37].

Se pare că invazia mezilor are la bază o coaliție a acestora cu mai vechii babilonieni și care a dus la constituirea celui de-*al II-lea Imperiu Babilonian* cunoscut sub denumirea de *Imperiul Babilonian-Chaldeean*, în anul *605 î.e.n.* sub conducerea lui *Nabucodonosor (605-562 î.e.n.)*[38], fiul lui *Nabopalassar*, cel care va fonda în Babilon *dinastia chaldeeană (625-538 î.e.n.)*[39].

Nabopalassar, care a devenit rege al Babilonului în anul *625. î.e.n.*, ajunge la o înțelegere cu *Kyaxares* regele perșilor, trimițându-și fiul în Siria unde va purta lupte cu *faraonul Nechao*, bătălia de la *Karkemis din anul 605, î.e.n.* consfințind respingerea egiptenilor și crearea unui uriaș imperiu babilonian. Domnia lui *Nabucodonosor* înseamnă restaurarea Babilonului, rezidirea vechilor temple, a canalelor pentru irigații și a zidurilor cetății, cât și ridicarea unui zid de apărare între fluviile Tigru și Eufrat. Tot din perioada sa ne rămân foarte multe inscripții, descriind bătăliile sale din Siria și Palestina, cucerirea și distrugerea Ierusalimului, a Tyrului și a Ascalonului, care urmăreau întărirea granței cu mai vechiul inamic: Egiptul[40]. Lui Nabucodonosor îi va urma la tron fiul său *Amelmarduk (661-660 î.e.n.)* care ulterior va fi detronat de către fiul său vitreg

[33] Sabatino Moscati, *op. cit.*, p. 93
[34] Acad. Prof. Andrei Oțetea, *op. cit.*, p. 11
[35] Sabatino Moscati, *op. cit.*, pp. 95-96
[36] *Ibidem*, p. 96
[37] Constantin Daniel, *op. cit.*, p. 63
[38] Acad. Prof. Andrei Oțetea, *op. cit.*, p. 11
[39] Pr. Conf. Dr. Alexandru Stan, Prof. Dr. Remus Rus, *op. cit.*, pp. 80
[40] Constantin Daniel, *op. cit.*, p. 65

Nergalșarurur (559-556 î.e.n.) Acestuia îi va urma pe tron fiul său minor *Labasmarduk*, care va fi asasinat, fiind succedat de ultimul rege babilonian *Nabonide (545-539 î.e.n.)*[41].

Criza politică din Babilon a fost un bun prilej de declanșare a războiului pentru o nouă putere ivită din înălțimile podișului iranian, este vorba de perși, care era tentată de o cucerire în zonă. În curând acest lucru se va concretiza, tânărul rege al perșilor Cyrus trecând la ofensivă, prin escaladarea zidului construit de către Nabucodonosor împreună cu o coaliție formată din mezi și perși: *„...în 12 octombrie 539 perșii intră în Babilon, care nu se apără. ...Bătrânul rege Nabonide a fost trimis în surghiun în răsăritul Mării Caspice, pe când fiul său a fost ucis. ...Cyrus, regele perșilor, este primit de preoții zeului Marduk ca salvatorul Babilonului și el își ia titlul de rege al Babilonului, rege al Sumerului, și al Akkadului"*[42].

Astfel, se va stinge o civilizație și o cultură multimilenară, care a marcat întrega lume cunoscută a acelor veacuri, transformând în istorie tot ceea ce a existat în spațiul cuprins între fluviile Tigru și Eufrat și acesta după ce și-a adus o contribuție fundamentală și incomensurabilă la formarea și dezvoltarea societății omenești. Leagănul civilizațiilor a devenit un exemplu pentru alți aspiranți la supremație care și-au manifestat mai apoi dorințele hegemonice în plină lume antică.

Prezentarea unei cronologii sterile a marii civilizații din bazinul mesopotamic, fără a face o prezentare a fenomenologiei sociale puternic influențate de viața religioasă a populațiilor trăitoare aici, s-ar constitui într-o înșiruire anostă de date și denumiri, care credem că nu poate duce la o înțelegere reală a fenomenologiei supuse discuției noastre. Considerăm astfel că abordarea problemei din perspectiva socialului cu diferitele sale valențe culturale și religioase, este o condiție *sine qua non*, pentru atingerea dezideratului nostru intelectual.

Spuneam în paginile anterioare că viața religioasă a vechilor mesopotamieni a stat sub semnul religiosului, lucru dovedit de conținutul multelor dovezi istorice care fac referire la acest subiect și care au fost scoase la lumină în urma săpăturilor arheologice.

Religia vechilor mesopotamieni a fost una politeistă, fiind marcată de puternice trăsături astrale și cosmice, cu un vădit caracter pe de o parte ctonian, pe de altă parte antropomorfic, în care eshatologicul lipsește cu desăvârșire fiind înlocuit cu concepțiile pnevmatologice de factură demonologică[43].

Vorbind d.p.d.v. religios de un spațiu în care de-a lungul timpului s-au succedat o diversitate de identități etnice, culturale și sociale, în mod inevitabil vom vorbi despre un sincretism religios, concretizat în două mari culturi, *sumero-akkadiană* și *asiro-babiloniană*, care s-au influențat reciproc: *„Cele două culturi au apărut strict legate și înrudite între ele. Dar*

---

[41] *Ibidem*, pp. 65-66
[42] Constantin Daniel, *op. cit.*, p. 67
[43] Pr. Conf. Dr. Alexandru Stan, Prof. Dr. Remus Rus, *op. cit.*, pp. 79-80

diversitatea de limbă a consimțit să se fixeze un criteriu discriminativ și acesta fără a nega totuși relațiile dintre ele, a fost extins în aria culturii, încât s-a vorbit și se mai vorbește în mod obișnuit de două civilizații ca și de două popoare"[44].

Vorbind în sens teologic, putem spune că fenomenologia religioasă mesopotamiană are două mari coordonate: una mitologică și una liturgică. Cea mitologică înglobează aspecte legate de panteon și de doctrină, iar cea liturgică elemente de ritualistică. În panteonul sumero-akkadian regăsim următoarele zeități:

1) *zeități ale fecundității, zeița Mamă și Abu*;

2) *Mirsu*, zeul irigației;

3) *An, Enlil, Enki*;

4) *Mush*, șarpele;

5) *Sumuquan*, zeul animalelor;

6) *Babbar cel strălucitor*,[45] etc.

În panteonul asirobabilonian, ne vom întâlni cu:

1) *Anu, Enlil, Enki*;

2) *Sin*, luna;

3) *Șamaș*, soarele;

4) *Hadad*, furtuna;

5) *Ișt*ar;

6) Ereșkigal;

7) *Nerga*l,

9) *Marduk*,[46] etc. Doctrina are accente teogonice și cosmogonice, omul fiind creat de zei pentru a îi sluji. Diferența vizibilă dintre zei și oameni este că aceștia erau strălucitori[47]. Cultul era format din elemente liturgice, formule rituale, incantații și vrăji, texte mantice și astrologice[48], divinația fiind o formă cultică la mare cinste la vechii mesopotamieni. Ritualurile erau săvârșite în temple numite *E-Gal*[49], de către preoții împărțiți în următoarele categorii:

1) *Kalu*, cei care mânuiau toba sacră *„lilissu"*;

2) *Mashmashu* sau *ashipu*, exorciștii;

3) *Baru*, văzătorii;

4) *Quadiștu* sau *ișt*aritu, hierodulele.

---

[44] Sabatino Moscati, *op. cit.*, p. 46
[45] Pr. Conf. Dr. Alexandru Stan, Prof. Dr. Remus Rus, *op. cit.*, p. 84
[46] *Ibidem*, pp. 86-87
[47] Mircea Eliade, *op. cit.*, p. 65
[48] Pr. Conf. Dr. Alexandru Stan, Prof. Dr. Remus Rus, *op. cit.*, p. 82-83
[49] *Ibidem*, p. 86

Cea mai importantă parte a templului era *ziguratul*, o construcție piramidală în șapte trepte, care adăpostea statuia zeului și altarul de jertfă, fiecare oraș și fiecare zigurat având zeul său principal și protector al populației[50]. Cultul se desfășura zilnic, cât și la ocazii speciale, cum era *Anul Nou,* cea mai importantă sărbătoare desfășurată în primele *11 zile ale lunii Nisan*[51], care avea ca punct de maximă importanță ritualul *hieros gamos*[52]. Un aspect cultic special era cel legat de ritualurile funerare care prevedeau înhumarea defunctului cu anumite obiecte de uz personal, pe care le va folosi în viața de dincolo. Credințele vechi mesopotamiene au dispărut în secolele al IV-lea și al III-lea î.e.n. În final putem spune că: *„Moștenirea pe care uimitoarea civilizație mesopotamiană a lăsat-o omenirii este fără îndoială inestimabilă. Ea s-a făcut simțită de-a lungul veacurilor, ajutând în unele cazuri, la modelarea unei spiritualități noi”*[53].

Civilizația mesopotamiană este prima mare civilizație cunoscută a omenirii, fiind formată din două mari culturi: cea sumero-akkadiană și cea asiro-babiloniană. Apărută în lumea orientală, aceasta a influențat nu doar societățile contemporane ei, ci a fost o adevărată rampă de lansare pentru cele viitoare. Fiind tributară unei organizări sociale care evoluează repede, în comparație cu populațiile învecinate ajunge la o stare de înflorire care va atinge culmi nebănuite în mai multe perioade, ca de exemplu cea sumeriană, cea asiriană sau cea babiloniană.

Moștenirea lăsată posterității de către mesopotamieni este una incomensurabilă, zălog al unei lumi vechi, dar dornică de înnoire

Bibliografie:

Daniel, Constantin, *Civilizația Sumeriană*, Editura Sport-Turism, București, 1983;

Daniel, Constantin, *Civilizația Asiro*-babiloniană, Editura Sport-Turism, București, 1981;

Drimba, Ovidiu, *Istoria culturii și civilizației*, Editura Vestala, București, 2003

Eliade, Mircea, *Istoria credințelor și ideilor religioase*, Editura Științifică, București, 1991;

Kramer, S.N., *Istoria începe la Sumer*, Editura Enciclopedică Română, București, 1962;

Kostan, Ofelia, *Dicționar grec-român*, Editura Tomis, Constanța, 1999;

Moscati, Sabatino, *Vechi Imperii ale Orientului*, Editura Meridiane, București, 1982;

Oțetea, Acad. Prof. Andrei, *Istoria lumii în date*, Editura Enciclopedică Română, București, 1969;

Stan, Pr. Conf. Dr. Alexandru, Rus, Prof. Dr. Remus, *Istoria Religiilor,* Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1991;

Zamarovsky,Vojtech, *La început a fost Sumerul*, Editura Albatros, București, 1981.

[50] Ovidiu Drimba, *op. cit.*, p. 109
[51] Pr. Conf. Dr. Alexandru Stan, Prof. Dr. Remus Rus, *op. cit.*, p. 91
[52] Mircea, Eliade *op. cit.*, p. 68
[53] Pr. Conf. Dr. Alexandru Stan, Prof. Dr. Remus Rus, *op. cit.*, p. 91

Proiectul educativ - un factor important în dezvoltarea competențelor

prof. *Valentina-Gela Silaghi*
Școala Gimnazială Nr.1 Roșia

Ne punem mereu întrebarea cum îi putem stimula pe copii, cum îi putem motiva pentru a deveni cetăţeni responsabili şi creativi dacă nu tocmai prin calitatea relaţiei pedagogice a cărei bogăţie este dimensiunea ei interculturală. Pentru școli și cadrele didactice este esenţial să creeze relaţii pozitive în interacţiunea dintre semeni, să favorizeze dezvoltarea persoanei, cât şi a relaţiilor constructive în grup, pentru a trăi sentimentul propriei identităţi. În ideea de a obișnui copiii să trăiască în relaţie cu cei din jur, să-și dezvolte stări afective pozitive, să manifeste interes, să-şi formeze atitudini, să-şi completeze aria de preocupare. Astfel, ne-am propus să lărgim sfera noastră de activităţi prin implementarea proiectului educațional *Păstrătorii Tradiției* desfăşurat la nivelul comunităţii locale, proiect în care să punem în centrul de interes *tradiția,* autenticul și tot ceea ce ne definește pe noi ca și entitate națională. Acest tip de proiecte poate schimba viziunea tradiţională a învăţământului românesc spre un învăţământ modern contribuind la îmbunătăţirea perspectivei pedagogice asupra procesului educaţional, predarea devenind un demers educativ în cadrul căruia sunt mobilizate resursele clasei de elevi, aceasta fiind motivată permanent să parcurgă procesul instructiv.

Proiectele educative permit creşterea calităţii activităţilor de învăţare desfăşurate cu elevii, activitatea independentă desfăşurată de elevi devine, astfel, concludentă. Învăţarea prin descoperire asigură elevilor o dobândire conştientă a conţinutului curricular, acesta fiind uşor de reactualizat, o dată trecut prin filtrul propriu.

Școala trebuie să încurajeze formarea unui spirit critic, a unor atitudini pozitive şi a studiului individual, antrenând elevii în activităţi diverse şi diversificate, pentru a-i face să renunţe la rolul pasiv. Toate aceste oportunităţi le oferă participarea cu elevii la proiectele educaţionale indiferent de tipul lor.

Proiectul educativ este un complex de activităţi specifice noi, programate în conformitate cu un plan de activităţi, în scopul realizării unor obiective, într-un interval de timp definit, cu ajutorul unor resurse umane, tehnice şi financiare, identificate ca atare la momentul elaborării propunerii de proiect.

Trezirea interesului pentru activitatea școlară este punctul de plecare pe tărâmul cunoaşterii şi în acelaşi timp garanția succesului în activitatea didactică pentru fiecare dascăl cât şi pentru

elevii săi. Copilul, elevul în general, trebuie mobilizat nu doar prin activitatea pedagogică să aibă încredere în forţele lui. Una din ideile directoare ale învățământului modern o reprezintă ideea elevului activ, organizator, cercetător, independent, participant conștient la propria dezvoltare. Ca activitate intenţionată şi orientată, educaţia extraşcolară-nonformală permite adâncirea cunoştinţelor şi dezvoltarea competenţelor din zonele de interes ale elevilor, cultivarea interesului şi dezvoltarea înclinaţiilor şi talentelor acestora pentru anumite domenii. Ea permite folosirea eficientă şi plăcută a timpului liber al elevilor, dezvoltarea vieţii asociative, dezvoltarea capacităţilor de a lucra în grup şi de a coopera în rezolvarea unor sarcini complexe, dezvoltarea voinţei şi formarea trăsăturilor pozitive de caracter.

Comunitatea oferă o largă varietate de resurse importante de care şcolile şi familiile se pot folosi mai uşor pentru și în interesul elevilor.

De asemenea, comunităţile oferă mediul şi contextul care poate întări valorile, cultura şi învăţarea în şcoală. Când aceste prime două instituţii (familia şi şcoala) formează o echipă, şcoala devine o adevărată forţă în societate, prin promovarea unei dezvoltări integrale şi continue a copiilor. Pentru a se ajunge la aceasta, şcolile „trebuie să devină mai sensibile, responsabile, centrate pe copil şi să se afle în strânsă legătură cu comunitatea şi familia”

În opinia mea, noi, școala, prin aportul cadrelor didactice, ar trebui să ştim cum să valorificăm diversele experienţe de învăţare ale elevilor, provenite din educaţia nonformală sau informală și să găsească căi, metode de a-şi valorifica propriile experienţe de învăţare din afara învăţării formale, pentru a dinamiza şi a eficientiza procesele didactice pe care le construiesc. Deoarece elevii se simt valorizaţi, capătă încredere în ei, învață să comunice cu ceilalţi, au şansa de a învăţa în mod autentic şi profund, din mai multe perspective despre o temă, de a interioriza diverse experienţe de învăţare şi de a-şi clarifica propriile valori şi atitudini faţă de cunoaştere. Implicarea elevilor și cadrelor didactice într-un proiect educativ are rolul de a crea un climat stimulativ pentru elevi, satisfacţia de a-şi folosi întregul potenţial cognitiv şi metacognitiv care ulterior se va reflecta în procesul didactic în dezvoltarea competențelor în rândul acestora.

Bibliografie:

Băran-Pescaru, Adina, *Parteneriat în educaţie*, Ed. Aramis Print, Bucureşti, 2004

Cojocariu, Venera; Sacară, Liliana, *Managementul proiectelor pedagogice*, E.D.P, 2005

Cucoș, C. (2000), *Educaţia, dimensiuni culturale şi interculturale*. Iași: Polirom

Istrate, O. et al. (2013), *Rolul proiectelor educaționale realizate prin parteneriate școlare internaționale,* București: TEHNE- Centrul pentru Inovare în Educație

Hristos - Lumină, Artă și Icoană

prof. *Florentina Socolan*
Școala Gimnazială *„Oltea Doamna”*, Oradea

„Cu adevărat icoanele văzute sunt de fapt văzutele celor nevăzute. Ele sunt opera şi reprezentarea trăsăturilor divine şi prin chipuri văzute ne mijlocesc negrăite şi înalte contemplaţii”
(Sfântul Ioan Damaschin)

Cinstirea sfintelor icoane este legiferată în Biserica noastră prin hotărârea admisă în Actul 6 de la Sinodul al VII-lea Ecumenic -Niceea. Însuși Dumnezeu a poruncit (Ieșire 25, 18-22) să se facă din aur doi heruvimi cu aripile întinse deasupra capacului ce închidea chivotul aflat în cort. Acești heruvimi au fost realizați de Solomon în templu împreună cu reprezentările cioplite pe uși și pe pereții din Templul Sfânt. (III Regi 6, 25-32). De-a lungul timpului au existat și alte reprezentări cu caracter creștin: ancora, mielul, porumbelul, peștele, vița etc. Către sec. IV, treptat, zugrăvirea și cinstirea icoanelor se răspândește foarte mult și există mărturii din diferiți Sfinți Părinți care recunosc cinstirea icoanelor.

Icoana este mai întâi de toate un obiect de artă. Ea are și funcția estetică, aceea de a împodobi Sfânta Biserică, casa și locurile din jurul nostru. De aceea, problema icoanei este o parte din problema generală a artei, reprezentând un mod aparte de cunoaștere a lui Dumnezeu, o cale deosebită a revelației. Dumnezeu nu se descoperă numai prin cugetare, adică prin înțelepciunea dumnezeiască cuprinsă în teologie, ci și prin frumusețe, așadar prin vederea lui Dumnezeu exprimată în artă. Așadar, arta este mai întâi de toate o întrezărire a lucrului, o viziune aparte, care se și realizează în opera artistică sau în icoană. De aceea, la temelia icoanei stă capacitatea viziunii intelectuale. Ea vede în obiect supra-obiectul lui sau obiectul-prim, chipul lui cugetător sau ideea.

Icoana lui Hristos reprezintă chipul Lui omenesc în care se închipuiește și Dumnezeirea De aceea, în chip nemijlocit, ea este o reprezentare omenească și, ca atare, este o varietate a portretului. Discutând despre iconă, se cuvine ca mai întâi, să ne întrebăm pe noi înșine ce înfățișează, în general, reprezentarea omenească, ca tablou sau portet. Portretul este o mărturie artistică cu privire la acest chip de gând și la fixarea lui cu mijloace artistice. Nu se poate reprezenta un om fără să se țină seama că el este purtător de duh. Acum vorbim despre icoana lui Hristos. În unele privințe, ea nu se deosebește de icoana omenească în general. Ca și aceasta din

urmă, ea este un chip omenesc, în care se descoperă duhul care trăiește în ea. Icoanele lui Hristos reprezintă ori întâmplări deosebite din viața Lui pământească (de exemplu, icoanele praznicale, feluritele reprezentări ale evenimentelor evanghelice), ori chipul Lui care corespunde reprezentării portretiste în general. De aceea, chipul lui Hristos stă întotdeauna în fața ochilor artei. Pe El îl pictează atât credincioșii, cât și necredincioșii. Dar icoana lui Hristos nu este numai reprezentarea desăvârșitei Lui umanități, ci și a Duhului Său Dumnezeiesc, este icoana lui Dumnezeu Însuși. Ne punem întrbarea: Cum poate oare să fie reprezentată Divinitatea? Dumnezeu ni se descoperă, deseori și în multe chipuri, prin cuvânt, prin acțiune și prin icoane. Dumnezeu este reprezentabil pentru om în această omenitate a Lui. Pe icoană se reprezintă Dumnezeu-Omul. În felul acesta apare pictura de icoane, ca o artă bisericească care unește în sine totalitatea sarcinilor creatoare ale artei cu experiența bisericească. Icoana este o operă de artă care cunoște și iubește formele și culorile sale, care pricepe revelațiile lor, care le stăpânește și care ascultă de ele.

Icoana este locul apariției lui Hristos, al întâlnirii noastre cu El în rugăciune. Rugându-ne în fața icoanei, noi ne rugăm Lui, în chip nemijlocit; sărutând-o, pe El Îl sărutăm; Închinându-ne ei, Lui ne închinăm. Prin aceasta nu-I micșorăm șederea de-a dreapta Tatălui, nici omniprezența Lui și nici apropierea Lui de noi în duh. În afară de orice icoană, dar El a binevoit Să ni Se arate nouă și în chip văzut, în sfânta Lui icoană.

Icoana este o operă de artă care cunoaște și iubește formele și culorile sale, care pricepe revelațiile lor, care le stăpânește și care ascultă de ele. Într-însa Dumnezeu Se descoperă prin creația omului, se desăvârșește actul teurgic al unirii pământescului și cerescului. Prin aceasta, pictura de icoane este în același timp o nevoință artistică și o nevoință religioasă, plină de sfințenie în ale rugăciunii și ascezei. (Biserica recunoaște ceata sfinților-zugravi de icoane, în persoana cărora este canonizată și arta ca o cale spre mântuire.)

Orice icoană sfințită, în principiu este făcătoare de minuni, în măsura în care este de față puterea prezenței lui Dumnezeu, după voia Lui. Prin urmare, temelia închinării la icoane este Chipul lui Dumnezeu arătat în creatură, în lume și în om, restabilit în Hristos. Hristos este adevăratul Dumnezeu și adevăratul Om și icoana lui Hristos Dumnezeu - Omul este unicul chip al lui Dumnezeu și al omului. Aceasta este temelia pictării icoanelor. Iar temelia cinstirii icoanelor este puterea activă, comunicată în mod haric icoanei lui Hristos. El, ieșind din lume la Înălțare, a păstrat legătura cu ea și apare într-însa în două chipuri: în chip ființial, tainic, în Euharistie și în chip ideal în sfânta Sa icoană. Dogma cinstirii icoanelor trebuie înțeleasă în legătură cu dogma euharistică, în sensul că prin amândouă se mărturisește legătura vie a lui Hristos cu lumea, precum și reala Lui prezență, în icoană și Euharistie. Sinodul VII Ecumenic legiferează pe lângă icoana lui Hristos și icoanele Maicii Domnului, pe cele ale îngerilor și ale tuturor sfinților.

Posibilitatea creației de icoane se cuprinde în artă, a cărui putere este introdusă împreună cu chipul lui Dumnezeu, în om; omul este o ființă creatoare, căruia îi este dat să vadă lumea de gând și să întipărească cele văzute în chipuri. Însuși omul este creat după chipul și asemănarea Lui, fiind prima icoană nefăcută de mână omenească. Omul și icoana, icoana și omul... minuni ale divinității!

În loc de concluzii...

„Omul dacă nu-i spiritual, este asemenea vopselei care dă chip icoanei!"

(Părintele Dumitru Zamisnicu)

„Dumnezeu l-a creat așadar pe om, luând o parte din pământul de curând plăsmuit, căruia i-a dat o parte din Sine, suflarea Sa, Duhul cel nedespărțit de Sine!"

(Sfântul Grigorie Teologul)

„Când un om reușește să iubească, în adevăratul înțeles al cuvântului, se îndumnezeiește, devine asemenea cu Dumnezeu."

(IPS Justinian Chira)

„Dumnezeu este mai aproape de fiecare om decât este omul însuși față de sine."

(Sf. Iustin Popovici)

„Omul merită să fie iubit numai pentru că este chipul lui Dumnezeu. Nu are importanță nici dacă este bun sau rău, virtuos sau păcătos. Omul merită să fie iubit pentru ceea ce este. Hristos a iubit și S-a jertfit pentru oameni păcătoși, destrăbălați: «N-am venit să chem pe cei drepți, ci pe păcătoși la pocăință» (Marcu 2, 17). În acest fel trebuie să-i iubim pe toți, fără deosebire."

(Sfântul Paisie Aghioritul)

Bibliografie:

Biblia sau Sfânta Scriptură, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii ortodoxe Române, 1993.

Felea, Ilarion, *Religia culturii*, Editura Episcopiei Ortodoxe Române, Arad, 1994

Pr. Bulgakov, Serghei, *Icoana și cinstirea sfintelor icoane,* Editura Anastasia, București, 2000,

Norme tehnice de redactare a materialelor destinate publicării în revista „Dascălul creştin”

Materialele şi studiile trimise spre publicare trebuie să fie în conformitate cu normele ştiinţifice în vigoare.

Nu se vor publica materiale fără note bibliografice, bibliografie sau cu citări eronate.

Materialele pentru publicare vor fi trimise prin e-mail la adresa: dascalul.crestin@yahoo.com.

Pentru culegerea materialului se va utiliza editorul de texte Microsoft Word.

Nu se acceptă lucrările culese fără diacritice.

Setarea paginii: format A4, având următoarele margini: sus – 2 cm; jos – 2 cm; stânga – 2 cm; dreapta – 2 cm.

Textul de bază va fi cules cu fontul Times New Roman, corp 12, justify, la un rând şi jumătate (1.5 lines), iar notele bibliografice cu fontul Times New Roman, corp 10, la un rând (single); titlul cu fontul Times New Roman, corp 14, centrat (center), îngroşat (bold), iar numele şi prenumele autorului vor fi trecute la un rând sub titlu cu font Times New Roman, corp 12, aliniat la dreapta (align right), înclinat (italic). Sub numele autorului se va trece instituţia de învăţământ la care autorul activează cu fontul Times New Roman, corp 12, aliniat la dreapta (align right).

Paragrafele se vor distinge prin indentarea primului rând, și prin distanţare de paragraful anterior (6 pt.)

Indentarea primului rând al paragrafului se va face cu tab, nu cu spaţii.

Semnele de punctuaţie (. , ; : ! ? …) nu vor fi precedate de spaţiu, dar vor fi urmate de spaţiu.

După ghilimelele şi parantezele de deschidere nu se introduce spaţiu; ghilimelele vor fi „…“.

Pentru inserarea fracţiilor, formulelor matematice, ecuaţiilor, folosiţi editorul de ecuaţii al Microsoft Word.

Notele bibliografice vor fi inserate cu comanda *Insert Footnote* şi vor apărea la subsolul paginii. La finalul studiului nu se va mai indica bibliografia folosită, deoarece lucrările folosite apar în cadrul notelor de la subsol.

Notele bibliografice vor avea următorul format:

- Pentru cărţi:
  - Prenumele şi numele autorului,
  - Titlul lucrării (scris cu caractere italice)
  - Volumul (dacă este cazul)

- Ediţia lucrării (dacă e cazul)
- Traducătorul cărţii
- Editura la care apare cartea
- Localitatea şi anul apariţiei cărţii
- Pagina citată

Exemplu:

Henri-Irénée Marrou, *Biserica în antichitatea târzie (303-604),* ed. a II-a, trad. Roxana Mareş, Ed. Teora, Bucureşti, 1999, pp. 26-30.

- Pentru articole şi studii:
  - Prenumele şi numele autorului
  - Titlul articolului sau studiului (scris cu caractere italice)
  - Numele revistei în care apare articolul sau studiul
  - Numărul revistei şi anul apariţiei
  - Editura, localitatea şi anul apariţiei publicaţiei
  - Pagina citată

Exemplu:

Bogdan Popescu, *Simfonia bizantină. Eusebiu de Cezareea şi Sfântul Ioan Hrisostom*, în Orizonturi teologice, anul III, nr. 4/octombrie-decembrie 2002, Ed. Universităţii din Oradea, Oradea, 2002, p. 179.

Precizarea paginii: „p.“ când este vorba despre o singură pagină, „pp.“ când este vorba despre mai multe. Indicaţiile în latină (*idem, op. cit., ibidem, sqq.* etc.) vor fi trecute cu caractere italice.

În redactarea materialelor va fi folosit sistemul ortografic cu „â“ şi „sunt“, precum şi normele ortografice impuse de *Dicţionarul ortografic, ortoepic şi morfologic al limbii române*, Editura Academiei Române, Bucureşti, 2005.

Lista de abrevieri uzuale:

cf. = confer (compară)

e.g. = exempli gratia (de exemplu)

ed. (ediţia, editor; plural: eds)

et al. = et alii (şi alţi autori)

sq./sqq. = sequens (şi pagina/paginile următoare)

ibid. = ibidem (în acelaşi loc; se foloseşte într-o trimitere care urmează imediat după o altă trimitere la aceeaşi operă; este urmată de numărul paginii la care se trimite)

id. = *idem* (acelaşi; se foloseşte într-o trimitere care urmează după o alta în care s-a folosit *ibid*., atunci când se trimite la aceeaşi operă, aceeaşi pagină; nu mai este urmată de numărul paginii)

i.e. = *id est* (adică)

infra (mai jos)

ms. = *manuscriptum* (manuscris; plural: *mss.*)

op. cit. = *opere citato* (opera citată)

loc. cit. = *loco citato* (similar cu *op. cit.*, dar folosit numai atunci când trimiterea este la aceeaşi pagină ca în trimiterea anterioară)

passim (pe alocuri)

supra (mai sus)

vol. (volumul, volumele)

Semnatarii studiilor îşi asumă responsabilitatea pentru conţinutul acestora!